

ประเพณีไทย

อันควรรู้ แก่พ่อบ้านแม่เรือน

พิมพ์เป็นครั้งแรก

ในงานฉาบปีก

นางทิพย์ จันทรลุต

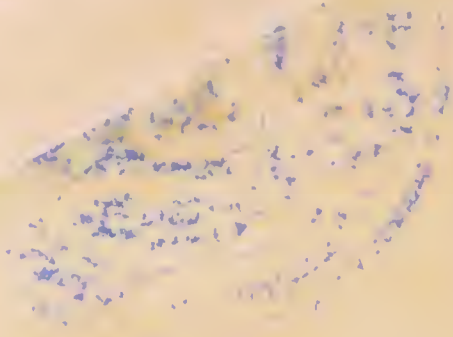
294.3138

ป332ท

ต. ดงพระราม จ. ปราจีนบุรี

ฉ. 2

วันที่ ๘ เมษายน พ.ศ. ๒๕๐๕

หมตอายุ 01/09/2566

คุณแม่ทิพย์ จันทรสุต

คุณานุสรณ์

คุณแม่ทัพย์ จันทรสุต

คุณแม่ผู้เป็นที่เคารพของคนทั้งหลาย มีอายุได้ 109 ปี
แล้วกลับมาจากพวกตกไป ตกทั้งหลายของคุณแม่อดที่จะคิดถึง
หน้าตาเสียมได้ ทงๆทรวงอย่ว่าคุณแม่ของลูกชราภาพมากแล้ว
ถึงกระนั้น เมื่อถึงเวลาที่คุณแม่กำลังจะจากลูกไปสู่ภพหน้า
ลูกๆทั้งหลายก็ไม่อาจจะระงับ ความเศร้าสลดใจเอาไว้ได้
อารมณ์ขดงปลุกขย้อมเป็นเช่นนี้ ใครเลยอยากจะศุขน้อย
ตั้งที่ตนรักและเคารพอย่างยง ถึงแม้ว่าความตายจะเป็นสิ่ง
ที่หลีกเลี่ยงมิได้ก็จริง ก็ยังหยากให้คุณแม่ มีชีวิตอยู่
แม้จะชราภาพแล้วทำอันใดมิได้ แต่เสียงของคุณแม่ก็ยังทำ
ให้ลูกอบอู่ ร่มโพธิ์ร่มไทรให้ความร่มเย็น แก่ลูกนกตกกา
ฉนี้ใด คุณแม่ก็ให้ความร่มเย็นแก่ลูกๆได้ฉนั้น

“ นรชาติถาวรวงวามตายฉนั้นทงอนทรย์ สัตตแต่ชีวิต
ประดับไว้ในโลกา ” ซึ่ง เป็นข้อความที่ไพเราะจับใจ
ของลูกเหลื่อเกิน ลูกทุกคณรู้สึกภูมิใจที่ใดเป็นลูกของคุณแม่

คนหลายจังหวัดเรียกคุณแม่ว่าแม่ มีใครสักคนท่ได้รับ
 การยกย่องอย่างน่ คำว่าแม่ท่คนท่งหลายปากน่เรียก เป็นคำ
 ประเดรีฐีสุด เป็นคำท่เหอดท่นออกมาจากหัวใจ เพราะผู้
 ทุรับการยกย่องอย่างน่ ต้องเป็นผู้ท่ประกอบแต่กรรมดี
 และคุณแม่ได้ประกอบกรรมเช่นว่าน อย่างกว้างขวาง
 มากมายสุดท่จะพรรณาได้ การกระทำต่าง ๆ ในอดีตของ
 คุณแม่ คนท่งหลายได้กล่าวให้ดู ได้ยินได้ฟังอยู่เด่มอ
 ช่างเป็นเร่องท่คนท่นใจเดียนกระไร ดกส์ตบฟังด้วยความ
 ภาคภูมิใจ และในหัวใจของลูก ก็เบียมไปด้วยความรัก
 และความรู้งึท่นานาประการ ในกุศลจิตต์ของคุณแม่

โน่นท่ปดายคดองบ้านใหม่ จังหวัดฉะเชิงเทรา พนนา
 60 ไร่ ของคุณแม่ได้อุทศให้แก่ศาสนา ด้ร่างชนเบหวัด
 เกาะจันทรพนท่งอนเขยวชจันนเบนเหนอนาบุญอำไพ ท่คุณแม่
 ได้ก่อให้เกิตประโยชน์ แก่พุทธศาสนิกชนในฉะฉวณน
 จะได้เขาถงศาสนาโดยสดวกและโกดชิต นับว่านเป็นกรรม
 อื่นเลิศกว่ากรรมท่งปวงชของคุณแม่ พวกดูกๆปากน่โมทนา

ด้าย แมวพาหนะแห่งนครจะได้นำมรดกตกทอดมาถนอม
 แดกไม่แพ้ว่าทรพยอนัน จะทำให้พวกลูก ๆ ของคุณแม่
 ได้ความดีธรรมเยนอ่อนแทจรงหรือเปเต่า แต่คุณแม่เห็นการณ
 โกล ในดินแดนที่ห่างจากสายตาของตำรวจและอำเภอ
 คุณแม่ทำให้พวกลูก ๆ และวงศ์คณาญาติ อยู่ร่วมกัน
 ด้วยความปกติสุข และความมืหนามตาจนกระทั่งทุกวันนี้
 ภาพต่อมาลูกนกเห็นกัญวัด สัมปทวนอนเรียงราย
 อยู่รอบวัด สงบสุขและร่มเย็น กัญเห็นด้านมาจากเรือนไม้สัก
 หลายหลังของคุณแม่ พระครูญาณรังษเจ้าคณะจังหวัด
 วัดสัมปทวนได้ต้อนรับคุณแม่เป็นโยมอุปฐาก ทุกวันในเวลา
 เพลดจะต้องมีสำรับอาหารคาวหวาน ที่จัดส่งโดยคุณแม่
 จนถึงวันมรณภาพของท่านพระครู คุณแม่ได้ประกอบกรรม
 อนเบณกุศลด้วยใบหน้า อนอมเอบขมแย้ม ลูกได้เห็นความ
 สดชื่น และความดีบายอกดีบายใจของคุณแม่ เมื่อได้
 ประกอบกรรมกจดังใดกดาวแดวอนน และขณะนตนเองลูกได้
 เกิดความคิดขึ้นมาในใจ เหมือนมีอะไรมาตลบบรรดาดีให้ลูก

คิดไปเช่นนั้นว่าอย่างไรเลยคุณแม่ คงจะได้ประกอบกรรมดี
 หนึ่งขึ้นไปอีก อะไรทำให้ลูกคิดไปเช่นนั้นหรือ เพราะคุณแม่
 ไม่มีห่วงอะไรอยู่อีกแล้ว คุณแม่ไม่ต้องเป็นห่วงทางครอบครัว
 คราวนี้ คุณแม่ไม่ต้องเป็นห่วงลูก เพราะลูก ๆ ของคุณแม่
 ต่างก็มีหน้าที่ฐานไปหมดทุกคน คุณแม่จึงหมดกังวลใจใน
 ทางโลก และในที่สุดก็เป็นอย่างที่คุณคิดเอาไว้ คุณแม่ทั้ง
 ทางโลกอย่างสิ้นเชิง เขาจัดบวชช้ไปเจริญศีลภาวนาทวด
 สอนสวรรค์ หรือที่เรียกกันว่า วัดปากน้ำด้านภาษีเจริญ

ในระยะนี้แม่คุณแม่จะย่างเข้าวัยชรา วยกมได้เป็น
 อุปสรรคในการทำบุญสุนทาน หรือจะพูดว่าท่านนิสัยของ
 คุณแม่มีมาแต่กำเนิด ตั้งแต่ไหนแต่ไรมาแล้ว คุณแม่ได้ให้
 ความอุปการะแก่ผู้เดือดร้อนอยู่เสมอ โดยมีเด็กบวชควดจน
 เป็นที่สรรเสริญกันอยู่โดยทั่วไป ดังนั้นเมื่อคุณแม่มีอิสระ
 ในครั้งนี้ คุณแม่จึงมีโอกาสร่วมมือกับท่านเจ้าคุณธรรม
 โภคสด (พระมงคลเทพมุนี) วิ่งเต็นหาปัจจัยต่าง ๆ มา
 ซ่อมแซมบูรณวัดสวรรค์เป็นการใหญ่ ดูกยังจำได้

ช่วยดูแลพยาบาลรักษาอยู่ใกล้ชิด แม่จะเป็นคนนอนถานบถ
 คุณแม่แล้ว คุณแม่ก็ปฏิบัติอย่างเดียวกับเด็กหลานของท่าน
 ภาพที่คุณแม่ชราหนึ่งชาวห่มขาว ต้องนั่งบนรถเข็นของ
 ที่สถานีรถไฟหัวลำโพง เพื่อเดินทางมาจังหวัดต่างๆไปดูแล
 ลูกหลานที่เจ็บป่วยได้ใช้ เป็นภาพที่ทำให้ลูกปลื้มปีติจนแทบ
 จะก่ด้นอะไรไม่ลง คุณแม่ห่วงคนนอนมากกว่าสังขารของตน
 คุณแม่เป็นกำลังใจอย่างสำคัญ ให้แก่คนเจ็บป่วยได้ใช้ไม่ว่า
 ลูกหลานคนใดจะคลอดบุตร คุณแม่ต้องไปดูแลอยู่ด้วย
 ตนเอง เตรียมการต่างๆให้ และเฝ้าพยาบาลรักษา
 อย่างใกล้ชิดเต็มอ คุณแม่มักจะลงมือปฏิบัติด้วยเอง เพราะ
 คุณแม่ถือว่าเป็นเรื่องสำคัญที่สุดของชีวิต และแม่เท่านั้น
 ที่จะรู้ใจของลูกจะเป็นแม่ก็เองได้ คุณแม่จะเข่าอยู่ข้าง
 เตียงของคนเจ็บ ปลอบใจ ให้กำลังใจ และคุณแม่จะเป็น
 มิ่งขวัญให้ ลูกรักจะก่ดาวพรรณาได้ มันเป็นภาพที่แนบใจ
 ดกชง อบอุ่น ยากที่จะหาสิ่งใดเปรียบได้ พระคุณของแม่
 เท่าฟ้าเท่าแผ่นดิน แต่แม่ก็จากลูกไป อย่างไม่มีวันกลับ

หัวใจของลูกต้องหง่าเหว และอ้างว้าง เหมือนนดอยอยู่ท่าม
 กวางทะเลลึก คุณแม่สร้างกรรมดี ด้วยกุศลจิตดีไว้
 เอนกอนันต์ สวรรค์ชั้นใดอันเป็นที่ตั้งสถิตของคุณแม่หนอ
 คุณแม่จะได้ยินเสียงร่ำไห้ในหัวอกของลูกหรือเปล่า ลูกจะ
 ดำเนินตามรอยของคุณแม่ สอนลูกสอนหลานให้เขาอย่าง
 คุณแม่เป็นทั้งบรรพการ และบรรพจารย์ของลูกจริงๆ สัมผัส
 คำทักท้วงไว้วา ชั่วและคินนยอมสถิตอยู่ตลอดกาลนาน
 ในหัวใจของคนทุกคนที่เรียกคุณแม่ว่าแม่

จากลูกทุกคน

ตลอดเวลาดานบตงแต่คุณแมถึงแก่กรรมมา

ดงนหนงดอเดมหนจเบงงานดวหนง ทจคใหม่ชน

บอกถูกให้หาประเพณีต่าง ๆ มาพิมพ์ ลูกบอกว่า เขาประ
 เเพณีของไทยตงแต่เกิดจนตาย เทาทจะรวบรวมได้คใหม่
 ก็ชอบใจ บอกว่าดเดวแต่คองมเกยวกับพุทธคาคัดนาด้วย

เพราะคนไทยเรายคม่นในพระพุททคาคัดนา นบตงแต่เกิดจน
 ถึงตาย เมอเบงเซนนเดวจงไมควรให้ประเพณีของคนไทย
 ด่าปคูนัยไปเดย

ช่วยกนคนคควาหาเอามาเดะพิมพ์แจก
 ในงานฉาปนกิจ จะไดบุญกุศดยงชน เดะถาพงมกชออุทค
 ให้คุณแม่ทพย จันทรสุต ด้วย

จากลูก

อุบล จันทรสุต

คำอธิบาย

ชาติต่าง ๆ ก็มีประเพณีของตน และย่อมแตกต่างกันออกไป ถ้าจะสืบค้นหาเหตุที่มาของประเพณีแล้วจะกล่าวได้ว่า ประเพณีเกิดจากความเชื่อในสิ่งที่มีอำนาจเหนือมนุษย์ เช่นอำนาจของดินฟ้าอากาศ และเหตุการณ์ที่อุบัติขึ้นโดยไม่ทราบสาเหตุ มนุษย์มักจะยกให้เป็นอำนาจของเทพเจ้า เป็นอำนาจของผี จะต้องจัดการอย่างใดอย่างหนึ่งให้เป็นทักใจของเจ้าของผี ดังที่เคยปฏิบัติลงไปแล้ว ได้คุ้นแก่ใจจากปฏิบัติต่อมา จนกลายเป็นธรรมเนียมประเพณี

อนัตถจริตรมเนียมประเพณี ย่อมแตกต่างกันแต่ละชาติ แม้ในชาติเดียวกัน ก็ยังแตกต่างกันอยู่ด้วยเหตุ

๓ ประการ

๑. ตามลักษณะของท้องถิ่น ภาคเหนือ ภาคกลาง หรือ ภาคใต้ ก็ย่อมมีวิธีปฏิบัติไปตามความเชื่อของตน

๒. กาลังทรพยทจะปฏิบัติให้ครบถ้วน เต็มที่ตามพิธีนั้นไม่ได้ ก็ย่อมมีการตัดทอนให้เหลือพอที่จะทำได้

๓. การเวรดาที่ผ่านไป ย่อมมีความเชื่อถือใหม่ ๆ
 เกิดขนตาตลกขบขันกับความคิดแต่เดิม และถ้าเห็นवाद
 กว่า หรือสดวกกว่าก็ยอมถือปฏิบัติกันใหม่

การเปลี่ยนแปลงด้วยลักษณะของท้องถิ่นคิด ด้วย
 การเวรดาหรือกาตงทรพยกต ยิ่งผิดแผกกันตามชนของ
 บุคคลด้วย เป็นเหตุให้ประเพณีมหาดายอย่างต่าง ๆ กัน ถ้า
 จะรวบรวมทุกชนิดแล้ว หนังสือเล่มนี้คงโตเกินไป จนไม่
 มีใครจะอ่าน จึงรวบรวมเอาที่พอเหมาะพอสมควรแก่พอ
 บ้านแม่เรือนพวงรูปวงปฏูปต และเท่าที่หากันในหมู่ชนที่มี
 เกษะสถานและกาตงทรพยจะทำได้ จนตงแต่ตอนเกิดเป็นตน
 ไปจนถึงตอนตาย

เรื่องต่าง ๆ ที่มีอยู่ในหนังสือนี้ ได้สอบถามมาจากผู้
 รวบรวม จากหนังสือบาง และมณช่วยเขียนดั่งมาให้บ้าง ขอ
 ขอบพระคุณทุกท่านที่ไดช่วยเหลือ ให้หนังสือเล่มนี้สำเร็จ
 ดงได้

ชัย จันทรสุต

ตอนเกิด

ทำขวัญ ๓ วัน

“๓ วันลูกผี ๔ วันลูกคน ลูกของใครมาเอาไปเนื้อ”

ทำขวัญ 3 วัน เป็นประเพณีที่เชื่อกันมาแต่เดิม

โดยทั่วไปในสมัยที่เชื่อกันว่ามนุษย์เกิดมาเป็นผู้บริสุทธิ์

คำกล่าวในหนังสือ มนต์บทบรรพกิจว่า ... พวกผีตน

ดกคดจุมกตกตาพด้น วิกริกกระซิกกันบนไม้ทนมั่นเคียดใจ

เมื่อผีบรรพราวดกษณะแล้ว คอยดักจับวิญญาณได้รูปบน

ใหม่ชวตก่อนส่งเข้ากรรมมารดา ด้วยเหตุนี้จึงเชื่อกันว่า

ผีบรรพเจ้าของตุ๊กมาก่อน ฉะนั้นเมื่อถึงวันเกิดจึงเอาเด็กใส่

กระดิ่งแกว่ง ใครจะเป็นคนแกว่งก็ได้ แต่ไม่ใช่บิดามารดา

หรือป้าตายายของเด็ก ควรจะเป็นทวดของมารดา

ของเด็ก หรือหมอต้าแม่ เมื่อกำดั่งแกว่งก็ให้พูดว่า “๓ วัน

ลูกผี ๔ วันลูกคน ลูกของใครมาเอาไปเนื้อ” แล้วจก

หญิงแก่คนหนึ่งเอาเบย (ในสมัยก่อนไซเบย สมัยนี้จะไซเบย

จนกโตเหมือนนก) เขามาเป็นผู้รับชอ พูดว่า “นุหรบชอ

เป็นลูกตนเอง” ผู้บงชอนจึงมชอว่า “แม่ชอ” แต่ภาย
หลังมาเข้าใจกันว่า แม่ชอคือ (ตามความเห็นของหม่อม
เจ้าหญิง พุณพิศมัย ดิศกุล)

“เทียนกาลละเม็ด”

เมื่อยกกระดิ่งเด็กวางบนเตียงเรยบรอยแฉว กจุด
เทียนขนาดใหญ่ปักในเชิงเทียน วางในชั้นหน้าพานรอง ตั้งไว้
ทางหัวนอนของเด็ก คอยจุดไฟต้ยเทียนไว้ชยให้ดับจนครบ
กำหนดหนึ่งเดือน เทียนนเรียกวา “เทียนกาลละเม็ด” เป็น
ประเพณีที่เอาจากคำสอนพราหมณ์ เป็นการบูชาพระเพลิง
โดยถือวาไฟเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เพราะวาเป็นสิ่งที่ให้ความ
สว่าง ความอบอุ่น แฉดเผความร้ายให้หมดสิ้น ทุกคน
ต้องมีไฟคนละดวง เรียกวาไฟชีวิต ต้องจุดมอบให้เด็ก
ตั้งแต่วนเกิด ถ้าจะให้กตาแฉง ต้องจุดด้วยแฉนชยารบ
จากดวงอาทิตย์ ซึ่งถือวาเป็นไฟจากสวรรค์ เมอถึงวนตาย
ก็นามารจุดอีก โดยใช้ไฟประจำชีวิตวงนเองเป็นเพลิงจุด
เผาศพอนเป็นที่สุดแห่งสังขารของตน

๑๑๐ พธทาชวัญ

ในระหว่าง 3 วันแรกนั้น ยิงนับว่าเด็กอยู่ในเขตต์
อันตราย จะรอดหรือไม่รอด จะเป็นดกผลหรือดกคนกยงไม่
ไม่แน่ว่าจะให้ไว้หรือไม่ เรียกว่ายิงอยู่ในเขตต์ดกผลอยู่
พน 3 วันหมดเขาเขตต์ดกคน จึงตองทาพธทาชวัญ
พธทาชวัญ 3 วันเป็นพธเด็ก ชงโดยมากมักทากัน
เฉพาะในครอบครัว จะให้ญาติผู้ใหญ่ที่มีอยู่เป็นคนทำชวัญ
ก็ได้ โดยจุดอุปกรณดังนี้

๑. บายศรีปากชาม
๒. ตัดใบตองให้เป็นรูปแมงดา 3 ตัว
๓. บายศรี 3 ชั้น 3 ถัน
๔. ขนม กถวยนา แดงกวา
๕. ด้ายด้ายคัดขนาดผูกมอไต
๖. เทียนเด็กบกกบนเซ่งเทียน
๗. โถกระแจะแบ่งสำหรับเจิมหน้า ได้โถมีพานรอง
๘. ขนเด็กให้นำตุ๊กต่อนุ่กับช่อนเด็ก สำหรับให้เด็กกิน

ครนถงเวดทาทำชวญ ให้เอาบายศรีปากชาม ตั้งไว้
 ทางหัวเด็ก เอาขนมกงดงในใบแมงดา ได้ไว้ในชามบายศรี
 ส่วนบายศรี 3 ชั้นชดกนไว้รอบชาม และด้ายด้ายคัด พาด
 ตามนมบายศรีทุกวัน ผู้ทำชวญก็จัดชุปเทียนบูชาพระรัตน
 ไตร ชุมนมเทวดาเพื่อขอความสวัสดี หยิบด้ายด้ายคัด
 ชั้นพาดเคราะห์ คอเอาด้ายนั้น ดูปดงบนแขนและขาเด็ก
 ขาดะเด้นรวม 4 เด้น แล้วเอาด้ายนั้นเผาไฟ จากเทียนที่จุด
 ได้เชิงเทียนไว้ หยิบเอาด้ายด้ายคัดขึ้นมาใหม่ ให้พรแล้ว
 ชมวดไว้ตรงกลางด้าย ผูกให้เด็กทงทชเมอและขอเทอ
 แดงเจมแบ่งกระแจะทหน้าผากเป็นมงคล เด่นเจแดงเอาชอน
 เด็กตกน้ำในชนให้เด็กกิน 3 ครั้งเป็นเด่นเจพร

การให้พรและเจมแบ่งนั้น ผู้ทำชวญจะกล่าวพระคาถา
 อะไรก็ได้ หรือกล่าวคำอวยพรก็ได้ ส่วนอาหารในชาม
 บายศรีนั้น เมื่อเด่นเจพรแล้วให้นำไปเด่นผี คือเทรวมได้
 ในใบตองแล้วเอาวางไว้ในที่สมควร ส่วนเครื่องใบตอง
 คือบายศรี, แมงดา, กรวย กับดอกไม้ประดับเครื่อง

ต่างๆนั้นให้ห่อผ้าเอาไว้ได้เบาให้เด็กหนุน 3 วัน จึงเอาไป
ดอยน้ำในว้นที่ 3 นั้นเอง

ทำขวัญเดือน

เมื่อเด็กมอายมาได้ถึง ๑ เดือนแล้ว ก็เป็นอันหวัง
ได้ว่าเด็กนั้นพ้นเขตอันตรายอย่างแน่นอนแล้ว จึงจัดให้
มีการทำขวัญ ตั้งชื่อเป็นการบอกกล่าววงศ์าคณาญาติให้รู้
ทวงกว่า เพิ่มจำนวนญาติชนออกคน ๑ แล้ว
ตั้งนพเคราะห์จุดทำนน จะทำวันใดให้โหราหรือนฤกษ์ดี
ใหม่สวดมนต์เย็นก่อนวันฤกษ์ รุ่งชนเขาเตียงพระ แล้วจึง
ทำขวัญเด็กตามพิธีของพราหมณ์ คือเมื่อถึงเวลาดฤกษ์
โหรก็ตบของไชยบอกเวลาดฤกษ์ ผู้เป็นประธานในงานนั้น
ก็เตะน้ำในสังข์หยดลงบนหัวเด็ก แล้วหยิบมดในเครื่อง
วางหน้าชนแต่ะดม. ดก พอเป็นพิธีว่า โคนให้ พระสวด
ชยันโตฯ ให้พร พราหมณ์เป่าสังข์ตบธเนศาะ พิณพาทย์
มะโหรก็ประโคมตาม เป็นการอวยชัยให้พร เมื่อพุดยง โคน

ผมเด็กให้สอาดเกลี้ยงเกลาแล้ว พราหมณ์ทากพชธาบนา
 เด็กเจอนาพระพุทธรูป ทพระทำให้ในวันสวดมนต์เย็น
 กับนารอนพ้ออื่นๆในอ่างใหญ่ รับเด็กจุ่มลงในน้ำพ้อเป็น
 พชตั้งเด็กให้พเดียวแต่คว วางลงบนเบาะตรงหน้าบายศรี
 ผอมครวญหนักจะเป็นยาหรือยายของเด็ก ถ้าไม่มกหาผู้
 ใหญ่ทนมกอยู่ในตระกูลของตน แล้วพราหมณ์ก็จะทำขวัญ
 ตามพช คอเค็กเป่าบดตั้งทชวราย ออกจากเด็กด้วยสายศีล
 แล้วเผาไฟทิ้งเลยกล่าวคำอวยพร ผู้ชมมือขอเท่า จุดเจิม
 ด้วยแบ่งกระแจะ หยิบช้อนเด็กตักนಾಮะพร้าวอ่อน ตะทปาก
 เด็กพ้อเป็นพชวาให้เด็กกิน แล้วจงจุดเทียนในแว่น ๓ แว่น
 ยกช่ออวยชัยให้พร โบกพัดให้เด็กครบ ๓ ครั้ง จงตั้งแว่น
 ออกไปให้พวกแขกหรือพี่น้อง ที่เขามารอหอมตอมเด็ก
 รับช่อก่อๆ กันไปทีละแว่นๆ ทางซ้ายหันขวาให้เด็ก
 (ทักษณาวัตร) นับว่าเป็นมงคล พิณพาทย์ดนตรีระโคม
 ไปตลอดจนจบการเวียนเทียนส้มโกลาครนครบ ๓ รอบแล้ว
 กตั้งแว่นเทียนเขาไปให้ยังพราหมณ์ ผู้รับบักไว้ในขัน

ชาวสารทตะแวนจนครบ ๓ แวน แล้วดับไฟด้วยใบพลู
 ซออื่นๆก็โบกปิดควนเทียน อันเกิดจากพระเพลิง ผุ่ยงชวต
 มนุษย์ให้ถึงความสวัสดิ์ตนนไปทางเด็กห่างๆ
 เมื่อเสร็จการเวียนเทียนสมโภชแล้ว พราหมณ์ก็จัด
 บูเปิดเด็กด้วยเบาะหมอน เรียบร้อยแล้ว ก็เอาของทอด
 ได้พานไว้สำหรับให้เด็ก ตวงวางให้ตามชอบเปิดและโตเบาะ
 โตหมอน และอมแมวซึ่งสอาดและแต่งด้วย ไม้ร้อยทศ
 เพื่อให้เห็นว่าเป็นแมวทเดียว ตวงวางในเปิดเป็นการแ่ดตงว่า
 ให้ แ่ดวกอมออกปล่อยไป

ส่วนมะพร้าวเงินมะพร้าวทองนั้น ให้นำไปปลูก
 พรอมกับผงรูกเด็กในทตนแห่งหนึ่ง ซึ่งจะได้เป็นเคหะสถาน
 ของเด็กนาคต่อไปภายหลัง เป็นการแ่ดตงให้พนทนนแก่เด็ก
 ด้วย ต่อไปนพวกญาติพนองที่ปรารธนาจะให้ชองแก่เด็ก
 กนำชองต่างๆไปวางให้เด็กในเปิดนั้น นอกจากนชองทผ
 ใหญ่ปรารธนาจะให้เป็นอาชีพของเด็กต่อไปภายหลัง เช่น
 พนธุมกต่างๆ ถ้าเป็นเด็กหญิง ผู้ใหญ่ก็มักจะให้ต่าย เข็ม

มงคล เช่นชนบ้านใหม่ ทำบุญเวียนเกิด หรืองานมงคลอื่นๆ
 ชงการสวดมนต์คอนเียน รุ่งชนเดียงพระ แลวกตตจกตาม
 เวตาฤกษทโตกาหนดหาเอาไว่ คอนบายกมเวียนเทยน
 สัมโภชทำชวญเตกนหนตามพชพราหมณ
 ถึงวันสวดมนต์เียน ตงตนแต่ทำไรไว่ชอบจก และ
 โกณผมต่างให้หมตจตเรียบรเย อานนี้ทาขมน เกดจก
 ให้เหมาะหน้าบกับงาม แดวได้มาดยรอบจก ผดหน้า
 ผดตัวให้สอาดขาวเหลองเป็นนวด นุงผ้าใหม่ได้เดื่อประดับ
 ด้วยเพชรนิตจินตามได้กำไโตเทากำไโตมือ ตั้งวาดย จ ฯลฯ
 ไหงดงามถึงขดลัดเทาที่จะทำไโตตามกาดงและฐนะ เมื่อ
 แต่งตัวเด็กเสร์จแเดว กพาไปนงยงททาพช มีโตะตงตรง
 หน้าหนงตว ดำหรับวางพานมงคล คอดายส่ายศัดททา
 เบนวงพอดหวเด็ก เมื่อผเบ็นประธานในพชจุดเทยนหน้าพระ
 รมศัดพระสวดมนต์แเดว ก็ได้มงคลนหนให้แก่เด็ก จนสวด
 มนต์จบแเดวจึงปลดศ่ายสัจญ์น จากมงคลเด็กทโยงไปสัดที่
 บชาพระนหนออก แดวพาเด็กกตบจากพชโต รุ่งชนเวตาเข้า

แต่งตัวเด็กด้วยนุ่งผ้าขาวและหม้อขาว ได้เสื้อเกยวนวน
 สร้อยสังวาลยเต็มท่อย่างตอนเย็น พาไปนั่งยงที่พรมพาน
 ด่างหน้า และพานรองเกยววางไว้บนโต๊ะตรงหน้าแท่นมงกด
 ผู้ที่จะโกนผมเด็ก ให้ถอดเกยวออกได้พาน แล้วยแบ่งผมจุก
 ของเด็กออกเป็น ๓ ปอย เอายัดผมกุดปลายผมกับแหวน
 นพเก้าและไข่มุกมทง ๓ ปอย ครึงถึงเวลาดูกษ โหรงคต
 หมองชัย พระลวดชัยนโ... ประโคมพิณพาทย์มะโหรี ผู้
 เป็นประธานในพิธีตัดจุกเด็กปอยที่ ๑ แล้วยเป็นใหญ่ในตะกุด
 ตัดปอยที่ ๒ พ่อเด็กตัดปอยที่ ๓ แล้วจึงแล้วย โคนผมเด็กก็จะ
 เข้าไปโกนให้เรียบร้อย จากนั้นก็ถอดสร้อยนวมที่จะเบียด
 หน้าไม่ได้ ออก และนำเด็กไปนั่งยงเบญจาทรรตนาอนตงไวยง
 ที่สมควร พร้อมด้วยนำพระพุทธรูปที่ใส่ในคณโฑแก้ว
 เงินและทองตามแต่จะมตงไว้บนมาหม่มหนึ่ง ผูกเข้ามาในงาน
 นนกว่ารตนาพระพุทธรูปนั้นให้แก่เด็ก ตามยศและอาวได้
 เมื่อเสร็จการรตนาแล้ว ก็พาเด็กขึ้นมาแต่งตัวใหม่ และ
 เที่ยงพระสังฆในเวดากเด็กแต่งตัวน. ตอนนเด็กผู้ชายก็จะ

แต่งอย่างผู้ชายคองงผ้าได้เด้อ ด่วนเด็กผู้หญิงก็จะแต่งตัว
 อย่างผู้หญิง คองงจับหมัดะไบ แล่ตงให้.เห็นว่าแยกภาวะ
 ออกจากการเป็นเด็กแล้ว เมื่อแต่งตัวได้ม่งคตเรียบร้อย
 แลวก็นำออกไปให้ถวายของพระด้วยตัวเอง เมื่อพระรับ
 ของแล้วก็จะได้ สวดยถาสัพพะสิทธิ์ เป็นเสร็จพิธีทางพุทธ
 จนถึงบ่าย ๔-๕ โมง ก็แต่งตัวเด็กชุดถวายของพระ
 ออกไปทำขวัญตามพรพราหมณ์ออกครึ่งหนึ่ง ให้เด็กนั่งหัด
 ไต่บายศรี แล้วพราหมณ์ก็ทำขวัญให้ตามพิธี คอยก้มอเจิม
 แบ่งกระแจะนามนจันทร์ ให้กินนามพร้าว แล้วเวียนเทียน
 ๓ รอบ เป็นเสร็จการทำขวัญและเสร็จงาน
 ถ้าเจ้าของงานจะการให้งานเอ็กเกริก ก็จัดการ
 เหยงตแขก และมีการส้มโภช มีโชน ตะคร การเดินต่าง ๆ
 ต่อไปก็ได้

บวชเนร

ในสมัยก่อนนิยมการบวชเนรอยู่มากเหมือนกัน อาจ
 เป็นเพราะ

๑. ต้องการขจัดเกตุอาวมณั้ และนดั้ขงเดกควยรึน
ให้คยงชน จะประพฤตตามใจชอบขงตนเองอย่างเดก
ธรรมดาไม่ไ้

๒. ต้องการให้มการคักษา ไ้เดาเรยรและรบัการ
อบรมพอดสมควร เพราะอยุ่วคมีเวดาว่างพอไ้อ่านเขยร
และหาควมรู้ วิชาการต่าง ๆ ในสั้มยกอนนหมกจะรวมอยุ่
ทวดทงน

๓. ต้องการให้ไ้รบัการสั้มาคม เพราะวคเป็นทรวม
ขงชุนุมนุชน ไ้พบปะและสร้งควมสั้มาคคขงหม้คนะ
ด้วยเหตุนี้เมอเดกคนไ้พ้เกณท์ โกนจุกมาแล้วจิง
นยมิให้บวชเณร การบวชเณรไม่เป็งานสั้คญเท่าการ
บวชพระ เพราะเท่ากั้บพาเดกไปฝากฝ้งให้อยุ่ในอารักขา
ขงท่านผู้เบ็นอาจารย์ ไ้โดยมากมกทากนเงยบ ๆ เฉพาะ
ในวงศั้ญาต พวกผู้ใหญกั้จคดอกไม้รูปเทยรไ้ครครอง
เครองไซ้สั้อย แล้วแต่งต้วโกนหัว โกนคว คคเดบให้เรยบ
รอย แล้วพาเดกนั้ไปยงวค จครูปเทยรดอกไม้บุชาพระ

พุทธรูปแล้ว ก็นำดอกไม้รูปเทียนทเป็นแพ เข้าไปถวายตัว
กับพระอุปัชฌาย์ พระสังฆมใหญ่ซึ่งรับเป็นอุปการะต่อ
ไป เมื่อท่านให้ศีลให้โอวาท ให้ครองผ้าเหลืองแล้วก็นับ
ว่าเป็นเณร พ่อแม่ก็จัดให้เณรถวายของดีของคุณ พระ
คุณอุปัชฌาย์และพระสังฆมมารับบริกรรมตามจำนวน แล้ว
ไปส่งเณรยังที่อยู่ ถวายเครื่องใช้แล้วเป็นเสร็จงาน
สิ่งที่จะต้องเตรียมคือ

๑. รูปเทียนดอกไม้สำหรับบูชาพระพุทธรูป
๒. รูปเทียนดอกไม้ถวายอุปัชฌาย์
๓. ไตรครองอย่างน้อย ๒ ไตรเพื่อมัดดเป็ดยน
๔. บาตร
๕. ย่าม

๖. ของถวายพระสังฆมแต่อุปัชฌาย์ จนทั่วทุกองค์
๗. เครื่องใช้สอย บริโภค สำหรับเณร มทนอนหมอน

มุ้ง เครื่องเขียน ของกิน วัตถุต่าง ๆ จะจัดให้ดงามอย่างไร

ก็แล้วแต่กาตง

(ข้อความที่กล่าวมาข้างต้น ส่วนใหญ่ได้มาจาก
 ประเพณีไทย หม่อมเจ้าหญิงพูนพิศมัย ดิศกุล ทรงนิพนธ์
 ส่วนปราเพณีการบวชนาค ที่จะได้อีกต่อไป ได้มาจาก
 หนังสืออดทชกรรมนิยมต่าง ๆ ภาคที่ ๒๒ ทรงนิพนธ์ โดย
 สมเด็จพระยาตำราจรรณภาพ)

ประเพณีบวชนาค

การบวชนาคคนเป็นของมีมาช้านาน เนื่องมาจาก

พุทธกาล เป็นกิจฝ่ายพระพุทธศาสนา และการที่เรียกว่านาค

เมื่อจะคิดกันว่ามาจากอะไร เหตุใดจึงเรียกว่านาค ก็

จะตั้งนักษัตรได้ตั้งอย่าง ๓ หง มันทานเด่า ๆ กันมาอ้าง

ว่าเป็นคำเทศน์ว่า เมื่อครั้งพระพุทธเจ้ายังดำรงพระชนม์

อยู่นั้น มีพระยานาคแปลงเป็นมนุษย์ มาปลอบบวชเป็นพระ

ภิกษุในพระพุทธศาสนา และวิสัยนาคนั้นถึงจะแปลงตัว

เป็นอะไร ๆ ก็ดี ถ้าเวदानอนหลับแล้ว ร่างกายกลับเป็น

นาคตามเพศเดิม และพระยานาคที่มากปลอบบวชนั้นเวदानอน

หลับก็กลับกลายเป็นนาคไป แต่ห้ามผู้ใดเห็นไม่ จึงได้บวช

อยู่ช้านาน อยู่มาวันหนึ่งเวदानอนหลับพระยานาคที่ปลอบบวชนั้น

นอนหลับกายกลับเป็นนาคตามธรรมดา มีพระภิกษุไปเห็น

เข้า จึงนำความไปกราบทูลพระพุทธเจ้า ครั้นพระภิกษุ

เป็นนาคนั้นเข้ามาเฝ้า จึงรับสั่งถาม ภิกษุนั้นก็กราบทูล

ตามความจริงว่าตนเป็นนาค มีศรัทธาอยากจะทำบวชจึงได้
 แปลงเป็นมนุษย์มาบวช พระพุทธเจ้าดำรัสว่าดีแล้ว
 ไชวดีที่จะบวชในพระศาสนา ดำรัสดังนี้แล้ว ก็โปรดให้
 ภิกษุหนึ่ง ออกจากเพศบรรพชิตกลับเป็นนาคตามเดิม พระ
 ยานาคมีความอดทนมากจึงกราบทูลว่า ถึงจะไม่ได้บวชอยู่
 ต่อไปก็ตามแต่ว่าสนา แต่ขอฝากชื่อไว้ ถ้าผู้ใดจะบวชแล้ว
 ขอให้เรียกชื่อนานาคเสียก่อนให้เต็มมือไป พระพุทธเจ้าทรง
 รับคำพระยานาคแล้ว พระยานาคก็กลับไปยังภพของตน
 ตกลงนามมาพระพุทธเจ้าจึงไต่ถามธรรมเนียมไว้ว่า ถ้าผู้ใด
 จะบวชให้ ชื่อนานาคเสียก่อนแล้วจึงบวช จึงเป็นธรรมเนียม
 เรียกผู้ที่จะบวชว่านาคสืบมาจนบัดนี้ และนทานนเป็นแต่เดา
 ก็นามว่าเป็นคำเทศนา แต่ควหาพเจ้าเองไม่เคยได้ฟังพระ
 เทศน์ และไม่เคยได้เห็นหนังสือในเรื่องนเดย มีเรื่องทศดา
 ย คดงอยเรื่องหนึ่ง แต่นทานนเอรถบตนาคทมิ ในธรรมบท
 เป็นเรื่องว่าด้วยพระยานาคศรัทธาในพระพุทธศาสนา แต่
 ความกไม่เหมือนกนไม่ถึงกับบวช เป็นแต่ถึงสรณเท่านั้น

แต่เพราะเหตุที่ข้าพเจ้า เป็นผู้สวดบทธรมเทศน์นานอยจึงไม่เคย
ได้ฟังพระเทศน์ ในเรื่องน และเป็นผู้คหนึ่งด้นอย จึงไม่
พบนทานเรื่องน หรืออย่างไรรักไม่ทราบ

อีกอย่างหนึ่งในตำราบวชนาค ยกเอาหลักฐานที่จะ
สวดญัตินให้คำ ว่า นาค คือ นาค เป็นชื่อผู้บวช จะคิด
ไปว่า เป็นด้วยพระพุทเจ้าทรงบัญญัติให้ใช้อย่างนตามคำ
พระยานาคทุกขอไว้ ก็จะได้คิดไปได้ แต่เห็นว่าในวิธบรรพชา
อุปสัมปทา ที่มีในคัมภีร์มหาวรรคน ก็ห้าม นาคไม่ จึง
เห็นว่าจะเป็นที่านพระเถระองค์ใดองค์หนึ่งตงตำราชนไว้ ดำ
หรับท่องบ่นโดยง่าย ทวางชื่อว่า นาคินนก็โดยชนปากเจเนใจ
ในชอนน หรืออาศัยเหตุใดเหตุหนึ่ง แต่คงจะไม่ใช้เรื่องพระ
ยานาคปลอมบวช เมอวางเป็นตำราไม่แดงเป็นแบบเรียกกัน
ด้บมาการทเรียกคนทจะบวชว่า นาค อาศัยเหตุดของอย่าง
เช่นว่ามาน

จะกล่าวถึงความประสงค์ ของการทบวชนาคคือไป
ความประสงค์เดิมเมื่อแรกเกิดการบวชชน แต่ครั้งพระพุทช

เจ้านน ก็ประสงค์เพื่อจะกระทำให้ถึงพระอรหัตผลพ้นจาก
 กองกิเลสกองทุกข์ทั้งปวง คือเมอบวชแล้วกตของดำรรวมคัด
 ละกิเลสหายาบ และเจริญสมาธิ ระหวัณหา เกิดปัญญาได้
 บรรดมรรผลจนถึงที่สุดกิจของการบวชคือพระอรหัต ส่วน
 ผู้ที่พยายามไปไม่ถึงสมประสงค์ ต้นอุสาหะทำไปไม่ตลอดก็คัด
 ออกมาแต่ยกม ครั้นพทธกาดลวงมานานผู้จะพยายามให้
 ถึงที่สุดกิจบรรพชิตนหนักไม่ใครมี และผู้จะรู้ที่สุดกิจแห่ง
 บรรพชิตนน้อยลง ก็เห็นแต่ผลอย่างต่ำๆลงมา ผู้จะตั้ง
 คานตกเห็นว่าการบวชเป็นการส่งบระงับกายวาจาใจ ปราศ
 จากความกังวลเดือดร้อนรบกวน ไม่ต้องรับภาระอันหนัก
 กับบวชอยู่ได้ โดยมากเมื่อศึกษาเล่าเรียนพทธวจนะก็ได้ทราบ
 ธรรมแล้วปฏิบัติให้เกิดผลแก่ตน โดยประการต่างๆตามสมควร
 ควรย้ายผู้ตั้งคานหายาบ เห็นว่าบวชอยู่ไม่ต้องทำกรงาน
 ประกอบด้วยตาภัสการโลกามิส กับบวชอยู่ได้โดยมาก
 เหมือนกัน และตั้งบมาออกชนนหงน รุตนๆแต่เพียงบวช
 ได้บุญเมื่อมัครทธาอยากได้บุญกับบวชแล้ว และประพฤติน

ตามธรรมเนียม บางพวกก็ไม่มัครทธา แต่ชดบตามารดา
 ญาติพี่น้องไม่ได้ ก็บวชไปตามธรรมเนียม บางทกประพฤ
 ติ บางทกประพฤติชั่ว ตามสันดานและอหยาศัยของตน

การบวชนาคนน ผู้ที่จะบวชจะมีความประสงค์อย่าง
 ใดอย่างหนึ่ง ถึงมิใช่ประสงค์พระอรหันตผลก็ดี ถ้าจิตเป็น
 กศัดจิตดีประกอบด้วยศรัทธาแล้ว เมอบวชเขาคงจะประ
 พฤติแต่การดี และปฏิบัติตามธรรมเนียม ก็จะได้รับผล
 ตามสมควร ตั้งแต่อย่างสูงลงมาอย่างต่ำ คือเมอบวชเข
 ได้แล้วจะได้เรียนธรรมเนียม พุทธวจนะบังเกิดความรู้
 ความศรัทธาแก่กล้าขึ้น ก็จะได้บรรลุผลอย่างสูง คือโตกุต
 ธรรมไต่บ้างคอกกระมัง ถ้าไม่บรรลุผลเช่นนั้นก็จะเป็น
 ผู้ม่นในพระรัตนตรัย ประพฤติกายวาจาใจเรียบร้อยตะบาป
 บาเพญบุญ ส่งบส่งดีจากความเคอนรอนรำคาญ ห่างจาก
 ความกังวลชุ่นชองหมองใจ ถ้าไม่เช่นนั้นก็จะได้
 ธรรมมะรู้จักบาปบุญคุณโทษ ถึงจะสักหาชกมาเป็นคน
 ใจดีประพฤติดี ห่างจากความเป็นพาดสันดานทุจริต และ

ได้รูวชาฝ่ายโลกย์ คอเดชหนึ่งต่อเป็นตน เป็นทางเพียงชีพ
 โดยธรรมดับไป การทบวชนองแม่ว่าจะไม่ประสงค์ ต่อพระ
 อรหัตผลกดี กยงเป็นคนเป็นประโยชน์เป็นอันมาก เพราะ
 เป็นหนทางที่จะได้รับผลอันดีโดยประการต่าง ๆ สูงและต่ำ
 มากและน้อย ดังเช่นว่ามาแล้วจะว่า ไม่มีคุณนั้นไม่ถูกเลย
 แต่คนทบวชเพือดาก ด้กการโลกามิส หรือบวชด้วยความ
 จำใจ ไม่มีศรัทธาเลย เหล่านี้โดยมดน้อยนุกหรือไม่มีผลเลย
 บางทกักดับเป็นโทษ ไม่ควรจะสรรเสริญเลย ไม่นับว่าเป็น
 ความประสงค์ของการบวช เว้นแต่ผู้นั้นจะกดับมีศรัทธา
 ประพฤตตนดีได้จึงกดับเป็นคนดี
 วัชบวชนน แต่เดิมเมื่อแรกเกิดชนครังพระพุทธเจ้า
 นนบวชด้วย เอหภิกขุ แล้วต่อมาบวชด้วยวิภังคะนคณน ภาย
 หดังบวชด้วยญตจตุตถกรรม ซึ่งใช้ตลอดมาจนกาดบคน
 แต่การทบวชกนอย่างไรในวิธดามอย่างน จะกดาวในทน
 กจะยดยาวนุก
 ขอกดาวแต่พิชฝ่ายชาวบ้าน ที่ใช้กนอยู่ในทุกวณน

ค็อ เมอแรกจะบวชนนตจะบวช ค็องมคอกไม้ชปเทียน
 เทยวขอตาญาตพนองแะผหตถผใหญ่ ชงเบณฑพททบถอ
 นบวาเบณฑการแ่ตั้งความเคารพทบถอ แะแะเริ่มการพทบวช
 กอชวทจะบวชวณหนงนในเวดาเยนหมการทำชวญ ถ้าเป็น
 เจ้านายจะทรงผนวชเรียกว่าเป็นนาคหตวง มีการต้มโภช
 ในพระราชมณเศยรต์ถานองค็ค็องค็องค็อง รุ่งชงไปทรง
 ผนวชในวัดพระศรัทธนค้ำดคาราม มีการให้บ้างไม่ให้บ้าง
 บางทชาราชการไปรดให้บวช เป็นการพิเศษเป็นนาคหตวง
 กม การบวชนาคหตวงของค็องค็อง

จะชอกถ่าวแต่นาคราชฏว การทำชวญนนตจะ
 บวช ชงเรียกว่าเจ้านาคนัน โทณผม โทณหนวด แต่ในเวดา
 เยนแะแะตั้งตวงเยยรบบ สวมแะอครยหมเคียงบาชางหนง
 สอดแะวนคาคชมชด มานังในเคหะถถานทจะทำชวญ
 มบายศรัแะแะแะแะนเวยนเทยน พวกญาตพนองมตรศัหาย
 มานังดอมพรอมกน ทรยบাত্রแะแะแะแะแะแะแะแะแะแะแะแะ
 การะทงปวง กมาตงในททำชวญค็องค็อง แะแะแะแะแะแะแะแะแะแะแะแะ

เลี้ยงอันไพเราะ มาว่าทำขวัญเป็นทำนอง เหมือนเทศน์มหา
ชาติหลายดาหลายแหด เมอจบดาแล้วคชของหุ่ยให้ แล้วว่า
ต่อไป

เมอจบแล้วเบ็ดแวนเวียนเทียน ผู้ทวาทาขวัญนหเบ็ด
แวนเองบ้าง พราหมณ์เบ็ดแวนบ้าง ประโคมพิณพาทย์
เวียนเทียน ทำขวัญเจ้านาค ในเวดาเย็นวันทำขวัญน
บางแห่งกมกระบกระบอง มอวยปล่าเป็นการฉลองบ้างไม่ม
บ้าง และบางแห่งทไม่มทำขวัญเดยกมเบอนอนมาก ทไม่ทำ
เพราะความซัดสนไม่สำมารถทำการใหญ่โตกม ทมกาดงพอ
จะทำได้ แต่ไม่ชอบการเอิกเริกไม่ทำกม ครนเวดารุงชน
เบอนอนทจะบวชนน ญาตพนองหรือผู้เบอนใหญ่ซงเบนเจ้า
ของนาคนน จดการทจะแห่นาคไปวัด กระบวณแห่นกม
ต่าง ๆ กน เหลอทจะพรรณาให้ละเอียดได้ จะยกตัวอย่าง
แต่ทเห็นอยู่โดยชุกชุนน คอมนแตรวงอย่างฝรั่ง แต่คนเบ้า
ไม่ใคร่แต่งเบนทहार แต่งทวุ่นงนำส่วมเส่อโดยธรรมดา
เสียมมาก บางทกไม่มแตร และของไทยธรรมทจะถวาย

พระดั่งซั้ต่าง ๆ นน ทั้กมกจะใ้คนถยเดินดองแแถวแห้ไป
 บางทอย่างแ่งแ่งถงกบ ถววยศรยพระทงหงหตถบาศ์
 ทงหมคไซคนขมาถอศรยเรยงดองแแถวถงนกม แดะมพวก
 กระบกระบองมกๆ ตงเกาคคนล้บคนหรือล้บห้าคคนล้บหคคน
 ถอกระบอควงท้ท้ท้ท้ท้ท้ท้ตามแต่จะล้ด้แ่งถยท้ไปได้
 ในเวดาเดินกระบวณแห้ไปน้ัน แดะยังมีเครองเดินล้ด้คณยอก
 อย่างหนง ซงการแห้หน้าคจะเวนไม่ได้โดย ถงแม้ว่าเป็นการ
 แห้อย่างเดวท้ล้ด้ จะไม่มเครองแห้อย่างอนเดย กคยงม
 ล้ นนอยล้งหนงไม่ชาดไปได้โดย ล้ทล้ด้คณยทววนคอถศทง
 พวกถศทงนหมกถองยวอล้ล้บหรือล้ล้บ แดะมฉาบมของ
 กบมคคนคกรบมกๆ คนศะพายกถองนนแ่งตวตามปกคตบาง
 แ่งเบนศตถถงเชยหนาเชยนตากมบาง เวดาคนนทท
 ท้ท้ท้ท้ท้ท้ท้ จะใ้เป็นการขบข้ช้การประหตาด
 กถองนนศตวยมอบาง เอาค์อกกระทงบาง บางทล้บท้
 เหมารอย่างอกถยช้ช้เขาถงนอนกถงตไป แดะวถุกขนยนศตอ
 ไปอกกม ถศทงนหมกอยถงหน้าเจาหน้าค การแห้หน้าคน

ถ้าไม่เกิดเหตุแฉวงคนใดก็อย่าไปร่ำไห้หน้าคน
 แต่งตวงเยยรบบบางยกบ้าง ถ้วนแล้วครุยกบเนอ เนอชน
 เดยวบาง คาคเขมชดัดอดแหงนแล้วมชฎาพอกบ้าง ชฎา
 เป็นศรีษะนาคบ้าง ตามแต่จะหาได้อย่างต่ำที่สุด จนไม่มี
 อนใดแล้วครุษะกม พาหนะทชไปนชมาเป็นพน ชมาเทคบ้าง
 รถบ้าง เป็นการพิเศษ ทออย่างเดวที่สุดเดินไปกม และถา
 เจานาคชมาแล้ว ผาตริยและบาตริทจะบวชชนน กมคนถอ
 ไปบงหลังมาด้วย ผาตริยทจะถวายพระอบชฌาย์และคุดวด
 นน ก็ไปบงหลังมาโดยชกชม ผาตริยและบาตริทไปบง
 หลงมากติดตวจานาคกคยอุมมกตตกน กตคนนไซพระกตค
 เจานายตามแต่จะหาได้มากและน้อย ถ้าหาได้อย่างน้อยที่
 ด้ตกเพียงเจานาคกนคนเดยวกม เพราะกตคเจานายน โดย
 ปกตคนทมิไซเจากเป็นชขห้ามไซกนไม่ได แต่คนทจะบวช
 นาคกนใดไม่ขอห้าม เทยนและกรวยทจะถวายพระ
 อบชฌาย์และคุดวดนน มกให้คนถอเดินหน้าตริยและบาตริ
 บ้าง หน้าเจานาคบ้าง ชนมาไปบ้าง คนถอนนถาอย่างค

ไซเตกแต่งตวมเกยวมนอม ถ้าอย่างตาดงมากแต่งตวตาม
 ธรรมดา ข้างหลังเจ้านาคดงไป ก็มเครื่องไทยธรรมที่จะ
 ถวายเจ้านาคเองบ้าง ถวายพระนั่งหัตถบาตรบ้าง พวกญาติ
 พนองมิตรดีหายตามไปข้างหลังบ้าง ที่เป็นคนมววดนากข
 รัชมาตามไปข้างหลังบ้าง กระทบเห็นหันเหไปจากบ้าน
 ไปยังวัดที่จะบวชนั้น แต่มกเดินออกมาคอมไปมาก ถึงทางที่
 ไปจากบ้านถึงวัดเป็นทางไกล ก็ไม่เดินไปตามทางนั้น เพราะ
 จะไม่ได้ดำแดงการที่แท้ให้เป็นการเอิกเกริก จึงต้องเดิน
 ออกมาให้ทางแห่ยาวชน เมอถึงวัดแล้วเจ้านาคดงจากมาเข้า
 ไปในวัด พวกเถตเทงมายนตเถตเทงขวางหน้าเจ้านาคอยู่ไม่
 ให้เข้าวัด สมนมตักนว่าเป็นพระยามารมาผจญ (บางที่จะ
 เห็นดำคณูของเถตเทง ตรงชอน จึงชอบมในการบวชนาค
 ก็เป็นได้) เจ้านาคต้องให้เงินแก่พวกเถตเทง แล้วจึงปลดอย
 ให้เขาไป เมอเขาวัดแล้วบางแห่งกมทงอฐูทงเงินเป็นทาน
 บาง บางแห่งกไม่มี แล้วเจ้านาคแต่งตวตดเด้อครยดง
 เฉยงบ่า ถอดเครื่องตวมคัรชะออก แล้วจุดธูปเทียนบูชา

ตีมาที่หน้าพระอุโบสถ

การทบขำดีมานจะหมายเอาความอย่างไร ครอบไม่

เห็นความ และไม่ได้เค้าวามตเดิมจะมีมาอย่างไร เป็นแต่ทำ

ตามก้นมา จะว่าบขำพระรัตนตรัยก็แท้ เพราะส่วนทบขำ

พระรัตนตรัย ก็จะมีขำอีกในพระอุโบสถนั้นแล้ว จะว่าบขำ

พระผู้เป็นเจ้าหรือผด่างเทพารักษ์ก็ไม่เป็น เพราะเจ้านาค

นับว่าเป็นผู้ศรัทธาต่อพระรัตนตรัยแล้ว จะไปหาส่วนอื่นอะไร

อะไร จึงตกถึงสันนิษฐานว่าบขำพระรัตนตรัยนั้นเอง เป็น

แต่ผิดที่เท่านั้น การทบขำนั้นก็เป็นการเสียหายอันใด เป็น

แต่ให้ตจตตบขำพระรัตนตรัยแล้ว ถึงจะมีขำที่ไหนก็นับว่า

เป็นอันบขำได้ ถึงแม้ว่าจะไปบขำในพระอุโบสถอีก จะเป็น

ต้องขำไปก็ไม่เป็นไร ยิ่งบขำมากยิ่งดี ครั้นบขำดีมาแล้ว

บิดามารดาญาติพี่น้องจึงเจ้านาคเดินประทักษณ เวียนรอบ

พระอุโบสถล้อมรอบบ้างรอบหนึ่งบ้าง แต่นาคหตวงก็ไม่

มีการบขำดีมาและไม่มีประทักษณเลย เมื่อประทักษณ

เสร็จแล้ว ผู้ทจจหนักจึงเจ้านาคเข้าไปในพระอุโบสถ มีแต่

ดั่งซึ่ง พณพาทย์ กดองแขกประโคม แตรดั่งซึ่งในการอื่น ๆ
 ที่ไม่ใช่การหหลวงและไม่เนื่องด้วยพระรัตนตรัยแล้ว ย่อม
 เป็นทห้ามไม่ให้ผู้ใดใช้และไม่มีของผู้ใดด้วย มีแต่ของหลวง
 แห่งเดียว แต่การบวชนาคนเกยด้วยพระรัตนตรัย จึงใช้ได้
 ไม่มขอห้าม และการเห็นนาคกับการประโคมแตรดั่งซึ่งพณ
 พาทย์น บางแห่งถึงเจ้าของนาคจะเป็นผู้มอานาจ และ
 ทรพยด้มบตกาตงพาหะมากทไม่ทากม เป็นแต่พาเจ้านาค
 ไปวัดแล้วไปบวชกันเจียบๆ เหตุที่ไม่ทำนเพราะเจ้าของนาค
 ไม่ชอบการเอิกเกริกบ้าง บางที่ท่านเจ้าอาวาสที่นาคจะไป
 บวชนั้น ไม่ชอบในการที่จะมีแห่และประโคมแตรดั่งซึ่งพณ
 พาทย์ ถึงเจ้าของนาคจะชอบการเอิกเกริกก็ต้องผ่อนผันตาม
 อธิษาศ์ของท่านเจ้าอาวาส ไม่อาจที่จะมีการเอิกเกริกได้
 เมื่อเจ้านาคเข้าในอุโบสถแล้ว ก็ไปจุดเทียนบูชาพระ
 เทียนทจะบูชาพระนเป็นของทเดี่ยวทวยกตายๆอยู่ ว่าถ้าเจ้า
 นาคบักเทียนตรงแล้วบวชทน้อยไต้หนาน ถาบักเทียนเฮนแล้ว
 บวชไม่ทน ยิงเฮนมากยิงไม่ทนมากการนบกเป็นแต่กต่างกน

ดับๆ มา ไม่เคยได้สอบถวน เมือบุชาแล้วมานงยงทศวรร
 พวกญาติพี่น้องและมิตรสหายของเจ้านาคเอง หรือของผู
 เป็นเจ้าของนาค ก็เข้าไปประชุมพร้อมกันแน่นในโบสถ์ ถ้า
 เจ้าของนาคเป็นสมอานาจนมาก การทวงตักกนกเป็นการ
 เรียบร้อย ถ้าเจ้าของนาคมอานาจนอยกมกจะโกธาดต คือ
 พวกทมาช่วยหนักนงเรยรายไม่เป็นหมู่เป็นเหต่า ยงรวมกัน
 หตายนาคหตายเจาของเขา กยงวุ่นวายเกดอนกต่นปะปนกัน
 ทงศษยวดกเขามาพดุ่มพด่ามคอยู่ใโบสถ์ ถ้าวุ่นวายอของ
 กนนัก ท่านพระสังฆเจาอาวต มกตักขนยนตกราดไป
 โดยรอบ เพอจะห้ามปรามให้เรยบร้อยมิให้วุ่นวาย เมอการ
 นงตักเบนทเรยบร้อยแตว ผูเบนเจาของนาค จงหยบผา
 ตรยต่งให้เจานาค ผาตรยทจะบวชนนหมกมตอกไม้ตครอย
 ผกโครงไม้ตามรูปผาตรย มีอบะห้อยรอบคตมผาตรยอย
 เมอจะต่งผาตรยให้เจานาคนน เขาตอกไม้ออกทงเตย เจา
 นาคจงถอเอาผาตรยนน เข้าไปใท่ามกตางต่งข้ขอบรรพชา
 วธิขอนนตามตทริผายธรรมยตักนกาย แตวมหานิกาย คือ

มยนวนทาบางไมยบบาง ท่านองหนชานอย่างไฟเราะกะม อย่าง
 มคชกม วกนเบนพุดตามชรรมดากม ทชานใดเรยบรอยกม
 ทประหม่าเดียงด้นไปบาง เดียงเบาบางกม มกประหม่ากน
 เดียงมาก ดวยเวดาพระด่งชประชมพรอมกน ย่อมมด่ง่าน่า
 เบนทเกรงชามมาก ถึงผู้ทชานนาคนจะรู้แนวว่าพระด่งชไม
 ทำอะไรเดย ในการทจะพลงดพดาดไปกม กยงมความครน
 คร้ามด่ทกต่นอยดวยอำนาจด่ง่าด่งช บางทผลทบวชไม่ได้
 เรยชชานนาคเดย พระด่งชตองสอนให้ว่าไปทดะค้ำดองค้ำ
 ในเวदानนกม เมอชอบรรพชาดแล้วออกมาห่มผ้า ถ้าเป็นนาค
 หดวงราชบณทศยห่มให้ถ้าเป็นนาคชางบ้านพวกพนองพวก
 พองทเคยบวชมาแล้ววจกนวนยงนงผ้าห่มผ้า กเขาชวยห่มให้
 โดยเรยบรอยกม เจานาคห่มได้เองเพราะเคยบวชเป็นด้าม
 เณรมาแต่ก่อน หรือเคยเห็นเคยด่งเกดมาห่มได้โดยเรยบ
 รอยกม บางทกห่มกนไม่คอยถก คนทชวยห่มทำแต่ทำทาง
 เป็นคนเข้าใจในการห่มผ้า แต่เมอมาทำเขาจริงกทำไม่ถก
 เงอะงะงุ่มง่ามรุง ๆ รัง ๆ ไป จนพระด่งชตองดุกมาชวย

ห่มกัมโดยมาก เมื่อเวลาห่มผ่านนประโคมด้วย แต่ถ้าเป็น
 นาคหวงไม้ประโคม ครนห่มผ้าเสร็จแล้ว ก็เขาขอคัด
 ททายอาศน์สังฆี ท่านผู้ที่จะเป็นกรรมวาจาออกมานั่งให้คัด
 ครนรบคัดเสร็จแล้วเข้าไปขอนิสสัยต่อไป เมื่อจะขอนิสสัย
 นนเจ้าของนาคเอาบาตรประเคนให้ก่อน แล้วจึงถือเข้าไป
 ขอนิสสัย ในบาตรนั้นมักจะมีญาติตอบ เอาของบรรจไว้
 ในนั้น คือเครื่องรางต่างๆ และว่านไฟด เมื่อบวชแล้วถือ
 ก็นว่าเครื่องรางนั้น เป็นของขลังชนเหมือนหนึ่งได้ปลูกเค็ก
 ด้วนว่านและไฟดนั้นกเป็นเหมือนหนึ่งไฟดเค็กว่านเค็ก ไซ้มี
 มีคุณวุฒิแก้โรคร้ายต่าง ๆ ตามแต่จะนับถือกันไป เมื่อผู้จะ
 บวชเข้าไปขอนิสสัยในท่ามกตางสังฆีแล้ว พระอุปฌาย์และ
 พระกรรมวาจาให้ตะพานบาตร แล้วบอกบาตรและจัวร์
 และได้ออกมายืนห่างหัตถบาต์ แล้วท่านกรรมวาจาออกมา
 ภาษ กรรรมวาจานั้นดวดองค์เดียวบ้างสององค์บ้าง นาคที่
 จะบวชนั้นดวดทละองค์บ้างทละคู่บ้าง ครนท่านกรรมวาจา
 ออกมาตามนอกแล้วกลับเข้าไป ในท่ามกตางสังฆีแล้วดวด

ชน และเรียกผู้ที่จะบวชเข้าไปในท่ามกลางสงฆ์ ผู้บวชเข้าไป
 ขอบปลัดฆ่า แดวพระกรรมวาจาต์วตัญญูตจตุกรรมดำเรัจ
 กจอบปลัดฆ่า ในเมื่อเสร็จจกจอบปลัดฆ่า ทอดดูเงาเหยียบ
 ชนฉายวากชนเพราะพระพุทธรเจ้า บัญญัติให้กำหนดวันเวลาดำ
 ทบวชไว้ สำหรับเมื่อเวลาพบเพื่อนพรหมจรรย์ จะได้
 พรรษาอายุ แก่ชอน แต่ในกาตบคนใช้คนาพกาเดียมมาก
 ทยงใช้ตามเคมกม ทใช้ทงสองอย่างกม แดวพระกรรม
 วาจาองคหนึ่งบอกอนุด้าน ผู้ที่จะบวชกคนกมาฟังพร้อม
 กน บอกอนุด้านเสร็จแล้ว ผู้บวชถวายเครื่องสักการะแก่
 ทานผู้บอกอนุด้านออกครึ่งหนึ่ง เครื่องสักการะมเทยนอย่าง
 หนึ่ง กรวยอย่างหนึ่งเบ้นประธาน แต่การททานนมประเภท
 ใดๆ เหลือจะพรรณนาจะว่าแต่ทจะทำได้ ของนาคหดวง
 ใช้เทียนสีผง บัดทองทบฐานไม้กลึง ของนาคราชฏี
 ทมเทียนสีผงเต็มเดก ๓ บาง เทียนไขบาง ๕-๖ เต็ม มัดเบ้น
 กาคาดตายกระตาศขององกฤษ มินตรทขององกฤษบักยอด
 บักบนเชิงเทียนบางบนปากขวดบาง ทใช้เทียนดวงกลม ใช้

รูปกับเทษนกรม รูปนั้นเป็นรูปกระแจะ ใช้ประดับคาคดา
 ทององกฤษเหมือนเทษน กรวยนนทำด้วยใบตองเป็นเหมือน
 หงกระตงเจิม มีฝาครอบทำด้วยใบตอง จับเป็นชนัน ๆ
 ทำนองเหมือนบายศรี ในกระตงนมเมียงคำใบคำหึ่ง
 เมียงอย่างททาณน เป็นของดำหรับกินเป็นอาหาร
 แต่ทเอามาใช้ในทนต์ไม่ดำหรับกินเดยเพราะนิตเดยเท่านั้น
 ประการหนึ่งเวดาทบวช มักจะบวชเพดแเดวจงเห็นว่าไม่เป็น
 ของควรกิน จะว่าเป็นของบชากัดไม่น่าบชาดวยเมียงเดย
 เมื่อใครครวญถึงเหตุที่จะใช้เมียงน กพอจะนกดเอาไปได คอ
 วรชจะมาจากดาวก่อน ดวยดาวข้างเซียงใหม่เขาใช้อมเมียง
 กนทงเมืองเหมือนหงกนหมาก เขาจะใช้เมียงอย่างน
 ถวายพระ เมียงอย่างนมใบเมียงหุ่มหอชงกระเทยมเกิดอ
 เห็นว่าเป็นยาวชวก กนในเวดาวีกาดได้จึงมาใช้ถวายไม่ชด
 แต่เมียงทเราไซนน เมียงมะพร้าวไม่เป็นยาวชวกเดย พระ
 ฌนตองเป็นวิกาดโกชนัน ถ้าจะใช้ให้ถูกกับประเทศบ้านเมือง
 เราแเดว ควรใช้หมากพดูเป็นการสมควร

และกรวยเมียงนมถวยแแก้วรองเป็นฐาน ค่อมมาบน
 ทำวชิตรชนไม้ไคร้ไซใบตอง ไซกาบพลบพลึง บางทักไซ
 ดอกดำเจยก เมียงกไม้ไคร้มี กรวยอย่างนกันบว่าเบนกรวย
 อย่างหนึ่ง ยิงกรวยดอกไม้อากษณคหนึ่งคกนกับกรวยทว่า
 มาแล้ว ไซดอกมะดิดอกพุททชชาติ ร้อยเป็นพวงมาโดยเถา
 ๕ ชนบาง ๓ ชนบางชอน ๆ กัน แลวมยอดคพุ่มข้างปดาย
 มถวยแแก้วรองเป็นฐาน กรวยดอกไม้นกไซกนโดยมาก ตัก
 การะเหล่านมดกษณะตั้งว่ามาแล้ว จะรวมจัดเป็นประเภท
 กตงในด้อย่าง คอ เทยนอย่างหนึ่ง รูปอย่างหนึ่ง กรวยดอง
 อย่าง บางทมทงด้อย่าง บางทมด้ามอย่าง คอยกรูปฤ
 กรวยอย่างใดอย่างหนึ่งเลย บางทมดองอย่าง ยกรูป
 กับกรวยเลยอย่างหนึ่ง เวลาทจะถวายนนเบนดครง คอ
 เมอชอบรรพชาครงหนึ่ง ถวายเป็นชฌาย เมอชอศดครง
 หนึ่งถวายเป็นกรรมาจายูให้ศด เมอชอนดัดยนมกไซเทยน
 ตามชรรมดา ไม้ไคร้ประดับประดา เรียกกนว่าเทยนนดัดย
 เวลาบอกอนุด้านนี้แล้ว ถวายเป็นบอกรอนุด้านนี้คครงหนึ่ง

ถ้าพระอภัยมณีบอกเองก็ไม่ต้องถวายช้อก และยังเจ้าของ
 นาคอกจาพวกหนึ่ง ทยกไซ้เทยนอบชฌายเป็นเทยนมตชบ
 มกรองพานแก้วแทนเทยนและกรวยทวามาเดวกม ตามแต่
 ความประสงค์ของคนต่าง ๆ กัน

พรรณนาถเครื่องตั้งการะเพदनมานาน พงรศักดิ์ จะ
 ขอยุติไว้กดับกดาวดงการบวชต่อไปอีก ครนถวายเครื่องตั้ง
 การะเดว พระภิกษุทบวชใหม่ถวายผ้าศรัย ไทยธรรม แก่
 พระอภัยมณีพระกรรมวาจา และพระตั้งฆทหงหคธบาค์
 ทวกนเดวออกมารบของ ผู้มคักดและมอานาจีใหญ่ถวาย
 กอน แดวพวกญาติพนองมิตรดีหายถวายต่อไป ของที่มา
 ถวายกนหมมผ้าสบงจวรเบนพน ของอน ๆ มบาง ครนรบ
 ของเสร์จเดว พระอภัยมณียะธา พระตั้งฆรบดัพพอน
 โมทนา พระทบวชใหม่กรวดนา เป็นเสร์จการบวชกนเพียงน
 เมอเสร์จการนเดวประโคมออกครงหง การค่อไปนถาเจ้า
 ของจะมงานคดองค่อไป กมกมกระบกระบอง ไซ้พวกทถอ
 พดองแห่ไปบ้าง มาหาใหม่บ้าง บางพวกก็ไปตั้งพระทกฏ

แดวกกตบบาน เป็นเสร็จการบวชนาคแทน
 เรื่องราวความมาน เรื่องทথাพเจ้าได้เห็นด้วยตาเอง
 บ้าง ไดยินคำคนอื่นเล่าบ้าง คงจะไม่หมดความทมหทเป็นอยู่
 และการทบวชน จะทำการเอิกเกริกฤาเป็นการเงยบ มท
 ขวัญฤาไม่ทำ แห่ฤาไม่แห่เป็นต้น ก็ไม่เป็นการสำคัญ
 อนใดในทจะคเตียนฤาสรเสร็จฤวาชวฤาคผดฤากก เพราะ
 ไक्रमกาดงทุรอนมากกทำ ไม่มกาดงกไม่ทำ มขอสำคัญ
 อยแต่จิตตของผูบวชและผู้เจ้าของนาค ถ้าประกอบดวยกัคด
 จิตตมศีรททช่าเป็นคณอยู่แล้ว ก็คงจะมีผดอันสั่งสด้วยประ
 การต่าง ๆ โดยไม่สั่งสียเดย ๆ

คำกราบพระ

อะระหัง สัมมา สัมพุทโธ ภะคะวา พุทฺธิ ภะคะวันตํ
อะภิวาเทมิ (กราบ)

สวากขาโต ภะคะวะตา ธัมโม ธัมมํ นมัสสามิ (กราบ)
สุปะฏิบันโน ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ สังฆัง
นมะมามิ (กราบ)

คำแปล

ข้าพเจ้าขอไหว้พระผู้มพระภาคเจ้า ผู้ไกลจากกิเลส
เครื่องเศร้าหมอง ตรัสรู้ชอบโดยลำพังพระองค์เอง ฯ

ข้าพเจ้าขออนอบนอมพระธรรม ที่พระผู้มพระภาคเจ้า
กล่าวตถาคต ฯ

ข้าพเจ้าขอนนัสการพระสังฆี หมู่สาวกของพระผู้
พระภาคเจ้า ผู้ปฏิบัติตถาคต ฯ

◦
คาบชาพระ
บ

อิมิณา สักกาเรนะ พุทฺธํ อะภิปุชฺชยามิ ฯ ข้าพเจ้าขอ
บูชาพระพุทฺธเจ้า ด้วยเครื่องสักการะน

อิมิณา สักกาเรนะ ฐัมมํ อะภิปุชฺชยามิ ฯ ข้าพเจ้าขอ
บูชาพระธรรม ด้วยเครื่องสักการะน

อิมิณา สักการะเรนะ สัมมัง อะภิปุชฺชยามิ ฯ ข้าพเจ้า
ขอบูชาพระสงฆ์ ด้วยเครื่องสักการะน

◦
คาบชาชาวพระพุทฺธ
บ

อิมิํ สุปะพยัญฺชชะนํ สาลินํ โภชะนํ อุทะกั วัระริ พุท
ธัสสะ ปุเชมิ

◦
คาลาชาวพระพุทฺธ

เสถ สัมภะกะถิ ยาจามิ ฯ

◦
คาคาวายสังฆทานอุทิส

(ว่านะโม ๓ ทน)

อิมานิ มะยํ ภันเต ภัตตานิ สะปะริวารานิ ภิกขุสง

หมัสสะ โอโณชะยามะ สาธุ โน ภันเต ภิกขุสังโฆ อิมานิ ภัตตานิ
 สะปะริวารานิ ปะฏิกัณหาตุ อัมหากัญเจะะ มาตาปิตุอาทินิ
 ญาตะกานัญเจะ ทัมมะรัตติ หิตายะ สุขายะ ฯ

คำแปล

ข้าแต่พระภิกษุสงฆ์ผู้เจริญ ข้าพเจ้าทั้งหลาย ขอน้อม
 ถวาย ชงภคตอาหารกับเครื่องบริวารทั้งหลายแด่พระ
 สงฆ์ ขอพระสงฆ์จงรับ ชงภคตอาหารกับทั้งบริวารทั้งหลาย
 น ของข้าพเจ้าทั้งหลาย เพื่อประโยชน์และความสุข แก่
 ข้าพเจ้าทั้งหลาย แก่ญาติทั้งหลาย มนตามารดาเป็นต้นด้วย
 ดนกาดนาน เทอญ ฯ

คำถวายผ้าป่า

(ว่านะโม ๓ จบ)

เอตานิ มะยัง ภันเตปิงสุกกุละจีวะรานิ สะปะริวารานิ
 ภิกขุสังหมัสสะ โอโณชะยามะ สาธุ โน ภันเต ภิกขุสังโฆ เอตานิ
 ปิงสุกกุละจีวะรานิ สะปะริวารานิ ปฎิกัณหาตุ อัมหากิ ทัมมะ

รัตติ หิตายะ สุขาเย ฯ

คำแปล

ข้าแต่พระภิกษุสงฆ์ผู้มีเจริญ ข้าพเจ้าทั้งหลาย ขอ
 น้อมถวาย ซึ่งผ้าบังสุกุลจวร กับทองบริวารทั้งหลายแด่
 แต่พระภิกษุสงฆ์ ขอพระภิกษุสงฆ์จงรับ ซึ่งผ้าบังสุกุล กับ
 ทองบริวารทั้งหลาย ของข้าพเจ้าทั้งหลาย เพื่อประ
 โยชน์ และความดี แก่ข้าพเจ้าทั้งหลาย สิ้นกาลนาน
 เทอญ ฯ

คำถวายผ้ากฐิน

มี ๒ แบบ

แบบ ๑ อิมิ สะปะริวาริ กะฐินะทุสสั สัจฉัสสะ
 โอนะชะยามะ ทุตติยัมปิ อิมิ สะปะริวาริ กะฐินะทุสสั สัจ
 ฉัสสะ โอนะชะยามะ ตะติยัมปิ อิมิ สะปะริวาริ กะฐินะ
 ทุสสั สัจฉัสสะ โอนะชะยามะ ฯ

แบบ ๒ อิมิ กันเต สะปะริวาริ กะฐินะทุสสั สัจฉัสสะ
 โอนะชะยามะ สาธุโน กันเต สัจจโณ อิมิ สะปะริวาริ กะฐินะทุสสั

ปฏิกรณ์หาตุ ปฏิกเหตุวา จะอิมินา ทุสเสนะ กะฐินิ อัตถระตุ
อัมหากิ ทิมะรัตติ หิตายะ สุขายะ ฯ

หมายเหตุ ว่านะโม ๓ หน ก่อนทุกครั้งไป

คำแปล

ข้าแต่พระสงฆ์ผู้มีเจริญ ข้าพเจ้าทั้งหลาย ขอหม่อมถวาย
ซึ่งผากฐินกับทบบริวารนแด่พระสงฆ์ ขอพระสงฆ์จงรับ
ซึ่งผากฐินกับทบบริวารน ของข้าพเจ้าทั้งหลาย ครนรับ
แด่จงกรานกฐินด้วยผาผนหน เพื่อประโยชน์ เพื่อความดีช
แก่ข้าพเจ้าทั้งหลาย ดันกวดนานเทอญ ฯ

ประเพณีการทอดกฐิน

ผู้มีจิตศรัทธาจะทอดกฐินในเบื้องต้น ต้องไปติดต่อ
กับเจ้าอาวาสวัดที่จะทอดก่อน เมื่อวัดนั้นยังไม่มีใคร
จองไว้ ก็ขอจองทอดกฐินในปีนั้น โดยเขียนเป็นหนังสือ
ปิดประกาศก็ได้ ครนจวนเข้าฤดูทอดกฐิน ควรไปตกลง
กำหนดวันที่จะทอดกับเจ้าอาวาสให้แน่นอนเสียก่อน แด่จง
พมพบตฺรเชญบรฺรดาญาตมิตรรวมกุกัดด้วย หรือจะเพียง

บอกด้วยปากเปล่าให้ไปร่วมอนุโมทนาก็ได้

เวลาทอดกฐิน

ตั้งแต่วัน ๑ ค่ำ เดือน ๑๑ ถึงกลางเดือน ๑๒ การ
ทอดจะเป็นเวลาเช้าหรือเพลสุดแล้วแต่จะสะดวก ตามประ
เพณีทั่วไป มีการถวายอาหารเพลแด่พระสงฆ์ในวัดทอด
กฐินด้วย

การจัดสิ่งของในการทอดกฐิน

ในการทอดกฐินนั้น แท้จริงใช้เพียงผ้าผืนใดผืนหนึ่ง
ก็เป็นอันใช้ได้ แต่ในปัจจุบัน เท่าที่ทอดกันทั่วไปนั้น มี
อยู่หลายอย่าง เช่น ผ้าไตร ๑ ไตร บาตร ตาดบิตร มุ้ง
หมอน เต๋อ ชามคาว หวาน และเครื่องมอช่างไม้ เช่น เต๋อย
ด้ว ชวาน กบ มด ช้อน ฯลฯ (เครื่องมอช่างไม้ ส้มย
ก่อน ทางวัดจำเป็นต้องใช้ เพราะการก่อสร้างพระต้องทำ
เองทั้งสิ้น ถึงในปัจจุบันก็ยังจำเป็นต้องใช้อยู่เสมอ)

เครื่องสักการะถวายพระองค์ครอง คัดหวัด และพระ

อันดับ มีดอกไม้รูปเทียน บุหรี่ ไม้ขีด ใบชา (แต่จะ
จัดได้ให้เหมาะสมและตามสมควร) อย่างน้อยต้องมีดอกไม้
รูปเทียน

ถ้าผู้จงกฐินมีจิตศรัทธา จะใช้ผ้าไตร ๓ ไตร คือ
องค์ครอง ๑ ไตร คู่สังฆอีก ๒ ไตร และจะมีจวรหรือ
สังฆถวายพระอันดับองค์ละผืนด้วยก็ได้ (การถวายพระนั้น
ไม่มีจำกัดแต่ทุนทรัพย์และความศรัทธา)

สถานที่ ถวายผ้ากฐิน

จะเป็นในอุโบสถ หรือบนศาลาการเปรียญ หรือ
สถานที่ใดที่หนึ่งในวัดนั้นก็ได้ ถ้าหากว่าวัดนั้นมีอุโบสถ และ
สถานที่พอ ก็ควรถวายในอุโบสถ ก่อนจะนำผ้ากฐินเข้า
อุโบสถควรเวียนขวา ๓ รอบก่อน เมื่อเข้าอุโบสถแล้ว
จัดตั้งผ้าไตรกฐินไว้ตรงกลาง ครั้นพระสงฆ์ลงพร้อมกัน
แล้ว เจ้าภาพหรือผู้แทนอาราธนาจัด รับผิดชอบ เสร็จแล้ว
ผู้เป็นเจ้าภาพยกผ้าไตรครองเข้า ไปตั้งไว้ในท่ามกลางสงฆ์

โดยไม่ต้องประเคน เรียกว่าทอดไว้ เพราะการถวายผ้า
 กฐินเป็นกาดทานพิเศษ มิได้เจาะจงภิกษุองค์ใดองค์หนึ่ง
 โดยเฉพาะ

หากมีผ้าไตรคู่เดียว ก็เลยประเคนพระคู่เดียวทั้ง ๒
 องค์ เมื่อพระคู่เดียวไปครองผ้าเสร็จแล้ว จึงกลับมาอุป
 โดกผ้ากฐิน ให้พระภิกษุรูปใด รูปหนึ่งเป็นผู้กรานกฐิน
 เมื่ออุปโดกเสร็จแล้ว ภิกษุผู้รับอุปโดกให้กรานกฐิน จะทำ
 พิธอนผ้าไตรครองเก่า และอธิษฐานผ้าไตร ที่เจ้าภาพ
 ถวายผ้าผืนใดผืนหนึ่งเสร็จแล้ว จึงจะครองผ้าใหม่ และ
 เริ่มตบฏคฤหัสถ์กฐิน (ระหว่างที่พระเริ่มตบฏน บรรดา
 ขรวาสที่อยู่โนโบสถ์ ต้องนั่งให้ห่างจากพระสงฆ์ประ
 มาณ ๒ ศอก) เมื่อพระคู่เดียว สวดจบแล้ว องค์ครอง
 เริ่มกล่าวการกรานกฐินเสร็จแล้ว พระทั้งหมดอนุโมทนา
 จากนั้น เจ้าภาพถวายเครื่องไทยทานต่าง ๆ แต่พระสงฆ์
 สวดเสร็จแล้ว พระสงฆ์ให้พรอนุโมทนา เจ้าภาพและญาติ
 มิตร กรวดนาเป็นเสร็จพิธี

การแต่งงาน

ถ้าพูดตามคติมนุษยธรรม การแต่งงานคือการตั้ง
วงค์ตระกูลให้เป็นทรงเรื่องต่อไปข้างหน้า วงค์ตระกูลจะ
ตั้งอยู่ใดก็เพราะมรดกตกเป็นมรดกชาติออกไป และจะมรดก
ใดก็เพราะมรดก ด้วยดกจะตั้งอยู่กับแม่มากกว่าผอน
ฉะนน ผองจะมอบขอเลี้ยงทรพยต์มรดกต่อไปแล้ว จึงควร
คิดถึงขอให้มากสักหน่อย ส่วนชีวิตที่จะรุ่งเรืองส์รต์รต์
ใด ก็เพราะดามเป็นผู้นำ และภรรยาเป็นผู้นำ ोनเป็น
ทางที่ถูกต้องตามกฎหมายชาติ ที่สร้างมาให้เป็นผู้ช่วยกัน
ในวิถีทางแห่งชีวิต ซึ่งจะเป็นหลักฐานตั้งออกไป
การพจน มมาต่าง ๆ ตามสมัยคตินิยม ถือเอาการ
มีหลักฐานพะยานเป็นสำคัญ เป็นหลักเช่นเดียวเหมือนกัน
ตามทางที่ถูกผู้ชายควรจะคิดถึงการแต่งงาน ภายหลังเมื่อ
ได้บวชเรียนแล้ว เพราะเป็นเวลาที่ได้เรียนรรมมนุษยธรรม
แล้วตามทางที่ชอบ จึงถึงเวลาที่คิดถึงตนและวงค์ตระกูล

เองได้ เมื่อเดอกหาหญิงดตามสมควรแก่ฐานะได้แล้ว ฝ่าย
ชายก็ให้ผู้ใหญ่ช่วยจัดการสู่ขอต่อผู้ใหญ่ฝ่ายหญิง ครั้นพูด
จากตกลงกันเรียบร้อยแล้ว ฝ่ายชายก็ให้ผู้ใหญ่ (ผู้เฒ่าแก่
ซึ่งกลายมาเป็นคำว่าเฒ่าแก่ต่อมา) นำเงินสินสอดและทอง
หมั้น (ซึ่งกลายเป็นแหวนหมั้นและเงินทูลอยู่ในบัดนี้) ไป
ให้แก่ฝ่ายหญิง เป็นการประกันสัญญาว่าจะไม่ทิ้งขว้างร้าง
หย่า เพราะตามธรรมเนียมฝ่ายผู้หญิงเป็นฝ่ายเตรียม ทังทาง
กายและทางใจ กล่าวคือกายอ่อนแอเจ็บไข้ง่าย ไม่เหมาะจะ
แก่การวิ่งหาเลี้ยงชีพได้อย่างผู้ชาย ใจก็รู้สึกเจ็บอาย และ
ถูกครหานินทาได้ง่ายและมากกว่าผู้ชาย ฉะนั้นการมีเงิน ก็น
ทงไว้ให้กตเป็นถาวรสมควรอยู่ มีผู้ใหญ่ฝ่ายหญิงบางรายที่
เก็บเงินนงนไวเป็นของตน โดยเรียกกรองว่าเป็นค่าเลี้ยงดู
หญิงนงนมา เป็นเหตุให้เกิดเข้าใจผิดภายหลังว่า ชายตัว
ซึ่งเป็นความผิดของผู้ใหญ่ที่ไม่ดี หาใช่เป็นเพราะประเพณี
ไม่ดีไม่

อีกประการหนึ่ง การแต่งงานเป็นการตั้งตัว คือผู้

ชายกรรกาของพอบานแคะมบ้าน ผู้หญิงกรรกาของแม่บ้าน
 แคะมบ้านที่จะตอเป็นแม่ของบ้านใดจริง เป็นเวดาทเรียก
 ว่าพนอกพอกพอกแม่ ผู้ใหญ่ไม่ต้องห่วงใย เมื่อหมนกัน
 แดว ผู้ใหญ่จึงมักจะจัดการตกลงกันปลูกเรือน อันเรียกว่า
 เรือนหอ โดยมากฝ่ายหญิง มักจะให้ปลูกทางบ้านของตัวเอง
 ด้วยเหตุกตฤกทงตนเอง เมื่อปลูกเรือนแดว ก็จากตอมีงาน
 ชนเรือนนเป็นธรรมดา ฉะนั้นในงานนจึงมักจะตงตนด้วย
 การชนเรือน มีสวดมนตเยนวัน ๑ รุ่งชนกเดียงพระ ให้เจ้า
 บ่าวเจ้าสาวได้บาตรด้วยกัน เพื่อแดตงว่าร่วมคำัดนากัน
 เมื่อพระฉนเสร็จแคะถวายของแดว พระองค์ ๑ ก็เที่ยว
 พรมนาพระพุททมนตให้ทวเรือน ทวคนแดวทานกกดบ เป็น
 เสร็จงานในตอนชนเรือน ถึงเวดาเยนกมการรรคณาเจ้าบ่าว
 เจ้าสาว ตงเตียงเด็กขนาดหมอบได้ ๒ คน กลางห้อง มีเครื่อง
 ตางหน้า ทได้สังข์ หมอนามนค ชนได้ใบมะตม โถแบ็ง
 กระแจะเจมหน้า วางบนโต๊ะเด็กข้างเตียงหงนน เมอกง
 เวดาทแขกเชิญมาพร้อมกันแดว เจ้าบ่าวเจ้าสาวกชนหมอบ

คุกนบนเตยงแตะผู้ใหญ่เจาของงาน ก็เซญแซกเข้าไปรดน้ำ
 ให้พรแก่คู้บ่าวสาวตามลำดับ เดร์เจการรดน้ำให้พรแตะกม
 การเดยงนาชาตมาในงานนนต่อไป ผู้มของมาให้จะให้ใน
 เวदानหรือตั้งมากอนหรือหตงวงงานกเด เมื่อเดร์เจการ
 รดน้ำคอนเยนแตะ กมการเดยงชาวยนกันนในระหว่าง
 ๒ ตระกุด คือพอกเจาบาวแตะเจาด้าว เพื่อให้ได้รจกต์มา-
 คมกันตามทควร บางรายกมพณพาทยหรือมะโหรในคอน
 นไปจนถงเวดาฤกษ์ปุกนอน (อนเป็นถ่วงหนึ่งของการชน
 เรือนเหมอนกัน) เมอถงฤกษ์ผู้ใหญ่คู้๑ (เขามักเซญผู้ท
 ได้แต่งงานอยดวยกันมายงยนดวยความด้ชแตะ) ก็เข้าไป
 ในห้องจตการปุกนอน แตะให้ค้ตพรแก่คู้บ่าวสาวเป็นเดร์เจ
 การ

ต่อจากนไปแตะเจาบาวเจาด้าว ก็นาดอกไม้รูปเทียน
 แปะไปเทยวไหวพอกพองวงศัญชาติทนบถอ เพื่อได้รจกกัน
 ต่อไป

ตั้งที่จะตองเตรียมในงานน ก็คือ-

๑ ของหมนงเงินด้นด้อด

๒ จดเรือใหม่

๓ การัดถมหนักเตียงพระ ถวายของสิ่งมี มบาศร์นา
มนต์ และหย้าค้ำดำหรับพรมน้ามหนักมกวางไวทปากบาศร์
ตงทหน้าทบชาพระควย

๔ ของใต้บาศร์ในเวธาเตียงพระเข้า

๕ จดห้องรดน้ำ

๖ การเตียงนาชา เตียงชาวเขน แรกทงด้องเวธา

๗ เครื่องทนอนพบไวบนเตียงให้เรียบรอย

ในงานเซนนมกาดงทรพย มักจะมีของแจกเป็น

เครื่องชอบคนแก่ผู้มาช่วยงาน จะเป็นดังไรก็ตามแต่

ความพอใจของเจ้าของงาน

ประเพณีเกี่ยวกับการปลงศพ

ในพระพุทธศาสนา

ซึ่งสืบต่อมาจากรูปธรรม จะชอกดาวแต่จารีตประ
เพณีทางการทว ๆ ไปในปัจจุบัน

บอกหนทางแกมเหตุเกิดจะตาย

เมื่อคนเจ็บหนักเกิดตความตาย เห็นว่าไม่มีทาง

รอดพ้น ผู้ที่อยู่ใกล้ควรหาพระพุทธรูปมาตั้งบูชาไว้ใกล้ๆ
คนไข้ หรือจะอาราธนาพระสงฆ์มาอยู่รดใกล้บ้านมาให้สัค
กก็ได้ และจัดดอกไม้ ธูป เทียน เทาทำหาได้ให้แก่ผู้ใกล้
มรณะถือไว้ สำหรับบูชาพระรัตนตรัย ททาเซ่นห เพื่อให้
คนไข้มีจิตยึดมั่นในคุณพระรัตนตรัย นกถึงกุศลของตนได้
เคยทำไว้ ก็สามารถจะช่วยประคองจิตให้แน่วแน่ และไป
สู่สุคติได้

ครั้นผู้ช่วยจวนจะสิ้นใจ ไม่ใคร่จะมีสติ จึงบอกคำว่า
พระอรหันต์ ให้คนป่วยได้ยินบ่อย ๆ เพื่อจะได้ยึดมั่นหองเอา
พระคุณรัตนตรัยเป็นอารมณ์ เวลาดับขันแล้วจะได้ไปสู่
สุคติเช่นกัน

ประเพณีการตั้งศพ

๑ ตั้งศพวัดที่บ้านหรือทวด แลแต่ความสดวก
 ของเจ้าภาพ ถ้าตายนอกบ้าน เช่นโรงพยาบาลก็นิยมไป
 ตั้งทวด เพราะประเพณีไม่นิยมเอาศพเข้าบ้าน
 ของใช้ต่างๆ เนื่องในการตั้งศพ
 ในปัจจุบันนี้ใช้โดยทั่วไป มั่งของดังนี้.-

- ๑ หีบไม้ศพ
- ๒ ผ้าขาวห่อศพ
- ๓ ด้ายดิบตราดั่ง ๒ หรือ ๓ เชด
- ๔ เสื้อผ้าของผู้ตาย ที่ใหม่ ๆ หรือเครื่องแต่งกาย
 ตามอาชีพของผู้ตายก็ได้
- ๕ นายาคบภดิน กระจาดขฟาง หรือใบชาสำหรับ
 ใส่นหีบศพ ขนยาปากหีบ
- ๖ ดอกไม้รูปเทียนสำหรับใส่นหีบศพ (ตามประเพณี
 ว่า เพื่อจะให้ผู้ตายนำไปไหว้พระ ที่จุฬามณ
 สถานในสวรรค์

ตั้งของเหตงานเจ้าภาพจะจัดหาเอง หรือตกลงกับ
ทางวัด หรือหัวหน้าฌาปนสถานเป็นผู้จัดหาได้

พิธีการเบิกโลง

การทำโลงได้ศพนั้น เมื่อสมัยโบราณเขาใช้ไม้ทั้ง
ท่อนมาขัดให้เป็นรูปโลง เมื่อขัดแล้วจึงต้องเบิก ในเวลาจะ
เบิกเขาจึงต้องตวงพธเบกโลง เพราะเขาถือว่าถ้าไม่ทำให้ถก
พธแล้ว เวลาเบิกไม้ทขัดแล้วจะแตกหรือหัก จึงต้องทำ
พธเบกโลงกัน แต่ในปัจจุบันนี้ การทำโลงได้ศพเขาใช้ไม้
กระดานทเดียวเป็นแผ่น ๆ แล้วไปต่อเป็นรูปโลง จึงไม่จำ
เป็นต้องมพธเบกโลง

ตามแบบโบราณที่ทำพิธีการเบิกโลง ต้องเตรียม
ตั้งของดังต่อไปนี้.-

- ๑ ไม้ไผ่ยาว ๓ วา ๓ ท่อน
- ๒ ใบตองสด ๓ ยอด ใบไม้แตก
- ๓ กระตังเล็กสำหรับใส่เครื่องเซ่น
- ๔ เทียน ๘ เด็ม

๕ ขนหนา ๑ ขน ดำหรับทำน่านมด

๖ ดอกไม้ชุปเทียน เงินค่ากำนด๖บาท ได้พาน๑ที่
ตั้งของเหล่านเจ้าภาพจะจัดหาเอง หรือจะให้ต้นนม

หรือต้ปหรือจัดหาให้ก็ได้

หมายเหตุ การเบิกโดงเป็นหน้าที่ของต้นนมหรือต้ปหรือเป็น
ผู้ทำ ในสมัยนรายทม การทำพชการเบิกโดง
อาจมีการเปลี่ยนแปลงไปได้ตามกรณี

การอาบนำศพ

ใช้น้ำต้มหรือน้ำเย็นก็ได้ ใช้น้ำอบหรือใช้น้ำขาวหรือ
น้ำขุ่นจนจุ่มน้ำดำหรับเช็ดตัวก็ได้ สดแต่ความสะอาดกตาม
สมควรแก่กรณี บางรายกมชมนชนมมะกรุด โขดก
เอาน้ำดำหรับทา เมื่ออาบนำศพเสร็จแล้ว จึงแต่งตัวศพ
ด้วยผ้าหนังหรือกางเกง เตื่อ นุ่งห่มตามเพศของผู้ตาย การ
อาบนำแต่งตัวศพนเบ่งงานภายในครอบครัว

การรดนำศพ

เมื่อแต่งตัวศพเสร็จแล้วยกชนมบนเตียง เอาน้ำคดนม

ศัพ เป็นผาแพรหรือผาหม ทดงามเหมาะจะดมกับการคดุมคัพ
 คดอดเท่า เบ็ดหน้าไว ยนมอขวาของศัพแบวางบนโตะเด็ก
 วางขรอนารคัพไวโตมอ ตงโตะเด็กวางชวดหน้าอบ ด้า
 หรบรคหน้าไต้สะตวก หรือจะมคนคอยตั้งชวดหน้าอบให้แขก
 ทเชญมารคหน้าด้วยก็ได้ ฝ่ายเจ้าภาพตองคอยตอหรบแขก
 ทเชญมารคหน้าศัพ ควรกำหนดทางเขารคหน้าทางหนง ออก
 ทางหนงแล้วแต่สถานที่จะอำนวยการให้

เวดารคหน้าศัพ ควรนำขอมมาโทษผู้ตาย และแต่ตง
 ความเคารพศัพตามลุ่มควรคอ นกจกความรัก ความขง
 ความประมาท พลาดพดงทเคยมตอกน เป็นอนให้โอโหด
 กรรมขงกันแตะกัน

เวดารคหน้าศัพตายใหม่ ๆ โบราณว่า กายะกัมมัง
 วจิกัมมัง มโนกัมมัง อโหสิกัมมัง สัพพะปาบั้ง วินัสสะตุ
 ดงน

เมอรคหน้าศัพเสร็จแล้ว

ก่อนจะนำศัพบรรจุหีบศัพ ตามแบบ ทนยมกัน

ดูป้เหว่จะทำน้ามนค้พรมโดง และสถานท้ ทต่าย เจ้าภาพ
 คอ้งจค้หาดอกไม้รูปเทยนแตะก้านด 6 บาท ให้แก้ดูป้เหว่
 แตะจค้หาผ้าขาวประมาณ 3 เมตร ด้าหรับหื้อ ต้ายคิบ
 ทราร้าง แตะดอกบัว รูปเทยน ทำเป็นกรวยด้าหรับใส่ใน
 มอของผู้ต่าย (ส้มย้กอนเขานิยมใช้ แผ่นทองหรือขมงด้า
 หรับทำแผ่นบ้ดหน้าค้พ การท้เขาเอาแผ่นทองหรือขมงบ้ด
 หน้าค้พนน เพราะส้มย้กอนห้บค้พเขาไม่ค้องมีฝ้าบ้ด เวด้า
 เผากถวว้าเมอค้พชนแตะจะมออาการน้ากถว จ้งบ้ดหน้าเดย)
 แตะการท้เอาเงินหรือของมีค้าได้ในปากค้พ บางทก้มหมาก
 ค้าได้ในปากด้วย เพื่อเป็นปฤษณาธรรม ให้ผู้ท้อยุนนรฐว้า
 แม้จะเอาเงินได้ในปากผู้ต่าย ผู้ต่ายก้น้าเอาไปไม่ได้ เพราะ
 เวด้าเผาส้ป้เหว่เอาออกหมด ในส้มย้กอนนนดูป้เหว่ไม่
 ค้องเดยค้าจ้างเผ้า เงินท้ได้ในปาก ๓ บาท นน เป็นค้าจ้าง
 เผ้าของดูป้เหว่ บางท้อจจะเป็นอบายของดูป้เหว่ก้ได้

การแตงตวค้พกอนบรจ้หบ

การแตงตวค้พเป็นหน้าท้ ของสนมหรือดูป้เหว่

ทหาไว้ การแต่งงานโบราณนิยมใช้ผ้าถุง เอาชายพกไว้
 ข้างหลัง และผ้าห่มเฉียงบ่าไปข้างหลัง ๓ ชุด ห่มทับ
 นอกอีก ๓ ชุด เอาชายพกไว้ข้างหน้า ในการห่อศพ
 ให้ท่านผู้ตายสูงกว่าผู้ตาย หรือมบบรรดาศักดิ์สูงกว่าเป็น
 ผู้ห่อ บางแห่งก็ให้บุตรของผู้ตายเป็นผู้ห่อ วรรคหนึ่งแบ่งห่อ
 ไปข้างหลังครึ่งหนึ่ง ห่อไปข้างหน้าครึ่งหนึ่ง ห่อเสร็จแล้ว
 หักห่อออกเป็นสองท่อนวางในหีบศพ การนุ่งผ้าเอาชายพกไว้
 ข้างหน้าหนึ่งชุด ข้างหลังหนึ่งชุด หรือการห่อศพ ๒ ข้าง
 ตอดถึงการหักห่อทงในหีบศพ หมายความว่าความเกิดกับ
 ความตายเป็นของคู่กัน

สิ่งของในการตั้งศพ

๑ โต้ะหมี่ ดอกไม้พาน แจกันดอกไม้ เชิงเทียน
 กระจกชุบ จะเป็นชุดเล็กหรือใหญ่ ตามแต่สถานที่จะอำน
 วยหรือตามแต่ฐานะของเจ้าภาพ ที่จะสามารถจัดหาได้
 ของใช้เหล่านี้ ในปัจจุบันนี้โดยมาก เจ้าภาพติดต่อขอยืม
 จากทางวัดหรือฌาปนสถานทีไปตกลงไว้ หรือจะมณูตรจาก

ชอบพอที่จะขอยืมได้

๒ พานได้รูปเทียน สำหรับจุดหน้าศพ จะมีไม้ขีด
หรือจุดตะเกียงเล็ก ๆ จุดไว้ก็ได้ ควรมีกระโถนสำหรับตัก
กานไม้ขีดไว้

๓ ฝาคลุมหีบศพ หรือหีบทองประกอบนอก (ถ้า
ใช้หีบทองแล้วโดยมากไม่ต้องใช้ฝาคลุมหีบ) ฝาภูเขาโยง
หรือลายฉลุจันทอจากหีบศพ เพื่อไว้สำหรับให้พระสงฆ์
บังสุกุล

๔ ถ้าเป็นหีบศพทมยศถาบรรดาศักดิ์ ควรมีเครื่อง
ทองนอย มีพุ่มดอกไม้แดงหรือดอกบัวก็ได้ เทียน ๑ คู่ บัก
เทียนข้างหนึ่ง รูปข้างหนึ่ง รวมได้พานตั้งวางไว้หน้าศพ
ถาดชาศพ หนึ่งदानดอกไม้เข้าหีบศพ ถ้าจะให้ศพบูชาพระ
ตั้งหน้าหน้าदानดอกไม้ออก และควรมีเครื่องเช่น บูชาศพไว้
เช่นเวตาเขาเขนด้วย

หมายเหตุ ตามแบบโบราณเอามะพร้าวมาผ่าแล้วทำ
ได้จุดไฟไว้ตลอดคืน เหตุที่ททำอย่างนั้นเพราะว่าในสมัย

ก่อนไม่มไฟหรือตะเกียง จึงจุดไว้เพื่อให้สว่าง ขจัดความ
กลัวไปได้บ้าง และทห้ามไม่ให้แมวขามค์พนนเป็นเพราะว่า
กลัวแมวจะไปทำให้งของทคงอยู่หน้าคัพ หรือไฟที่จุดไว้หก
ทำให้เกิดไฟใหม่ขึ้นได้ มิใช่แมวขามค์พแฉฉจะลุกออกมา
เพ่นพ่านได้

การตั้งศพ จะหันศีรษะไปทางทิศใดก็ได้ แต่แต่
สถานที่จะอำนวย ถ้าไม่ขัดเกี่ยวกับสถานที่ กนยมหัน
ศีรษะไปทางทิศตะวันตก ถ้ามีรูปถ่ายก็ควรหาที่สำหรับ
ติดตั้งด้วย

การตั้งศพบำเพ็ญกุศลด้วยพิธีกรรม จุดโตะหมุด
พระพุทธรูป ๑ ท มีเครื่องบูชาตามแต่ในสถานที่จะเหมาะ
สมควร ถ้าตั้งพระพุทธรูปใกล้หีบศพ ควรตั้งให้สูงกว่าระดับ
หีบศพเวตาเข้ากลางวัน ควรจัดข้าวบชชาดด้วย ไม่วางานท
บานหรือทวด จุดตงเตียงสำหรับพระนางด้วด ถ้าไม่มีเตียง
หรือสถานที่ไม่อำนวยใช้พรมปูพนชรรดากก็ได้
ของใช้มตงน ศพระธรรมพร้อมด้วยโตะรอง และ

เครื่องบูชา หมอน พรหมปูนอาสนะ ม่านบังช้างหลัง ที่
 นารอน นายเณ กระโถน พานหมากบุหรี ทกรวจนาคท
 ทรบรองแขกตามสมควรแก่ฐานะของเจ้าภาพแต่ละสถานที่
 ของที่จะถวายพระสังฆคณาภิธรรม มีดอกไม้ ธูปเทียน
 ไปปวารณา เขียนจำนวนเงินบริจาคที่จะถวายถาจะม ผ้า
 สบง ผ้าเช็ดหน้า ผ้าขนหนู หรือจะมของอื่นๆ เช่นสบู่
 บุหรี ไม้ขีด ที่ควรแก่สมณบริภคกได้ (คือของที่พระใช้
 ได้) แดงแต่จะม จดเป็นภาคๆ หรือห่อเป็นห่อก็ได้ตาม
 แต่ศรัทธา รวม ๕ ท

การสังฆคณาภิธรรมจะสังฆคณกได้ นมนตพระชุดเดียว
 หรือหลายชุดก็ได้ บัจจุบันนิยมสังฆคณเพียง ๒๒.๐๐ น. เพราะ
 สะดวกแก่เจ้าภาพแต่ละแขกที่ไปมาอีกประการหนึ่ง ไม่เป็น
 การทรมานพระเกินไป (โบราณนิยมสังฆคณถึงสว่าง)

การนิมนต์พระ ต้องนิมนต์ให้เป็นกัจฉกษณะ ระบุ
 กิจการที่จะทำ สถานที่ เวลา วัน ให้ชัดเจน จะให้ท่าน
 ไปเอง หรือมารถมารับบอกด้วย ถ้าสามารถจะเขียนเป็น

หนังสือโต้ตอบ

การตรวจอักษรมน มีใช้ว่าพระสวดให้คนตายฟัง
 สำหรับให้คนอยู่ฟัง เพื่อเป็นคติเตือนใจ
 เมื่อพระสวดจบหนึ่ง ๆ จะดับเทียนทหน้าพระสวด
 ก่อนก็ได้ การตรวจอักษรมน โดยมากในสมัยพระ
 มาณ ๕-๕ จบต่อคน การตรวจเป็นจบ ๆ ก็เพื่อให้พระท่าน
 ได้พักผ่อน (ตอนนั้นจะมีแพทย์มาประโคมศกก็ได้ แต่แต่
 ฐานะของเจ้าภาพ)

การกรวดน้ำ ถ้าท่านว่าบทกรวดน้ำไม่ได้ จะว่า
 เพียงสั้น ๆ คือว่า อิทัง โน ญาตัง โหตุ แปลว่า ขอบุญ
 กุศลนี้ จงสำเร็จแก่ญาติของเรา หรือตั้งจิตอธิษฐานอุทิศ
 ส่วนกุศลไปให้ก็ได้ ถ้าจะมีอาหารถวายเช่าหรือเพด ในวัน
 รุ่งชนพวงมนต์พระให้ท่านได้ทราบด้วยแถวเจดีย์พระ เป็น
 เสร็จพิธี

พิธีการเก็บศพ ถ้ายังไม่กำหนดวันให้ทางวัดหรือฌา
 ปนสถานทราบ ต้องไปติดต่อก่อน เพื่อความสะดวก เมื่อ

ไตตั้งศพดวงตอภรรยาตามสมควรแล้ว เจ้าภาพจะเก็บศพไว้
 ก่อน จะม้เทศน์ ๑ กณฑ์ และนิมนต์พระบิณฑุกดก่อนไปเก็บ
 หรือจะม้แต่บิณฑุกดอย่างเดียวก้ได้ เมอศพออยู่บ้านควรนิ
 มนตพระเถระนำศพอไปสุสานด้วย ๑ รูป

ตอนยกศพอออกจากบ้าน นิยมทำประตู่บ้าน คอหา
 กงไม้ดองกงเล็ก ๆ บกทประตู่ศพอจะผ่านออก เป็นประตู่
 เรือนหรือประตู่รวกได้ เมอศพผ่านออกแล้วก้เก็บทง การ
 ทำประตู่บ้านบางตำรากว่า บอังกนมใหญ่ก้ดบมาเข้าบ้านได้
 ถก บางตำรากว่าเปนปฤษณาธรรมให้เห็นว่าคนเราเกิดมา
 แล้วจะม้มม ยากจน ต ขว อย่างไร ผลทสุดก้ตอไป
 อยู่บ้านชาทุกคน เป็นการด่มมต ขนทงนนเพราะฉนน จะทำ
 ก้ได้ ไม่ทำก้ได้

หมอนา หมอไฟ พธิยกศพอออกจากบ้าน แบบโบราณ
 ต้องม้หมอนาหมอไฟ อย่างน้อยอย่างละ ๑ หมอ อย่างมาก
 อย่างละ ๒ หมอ ใต้นาและใต้ไฟ เวลายกศพอออกจากบ้าน
 ให้ทุบหมอให้แตก ตอนนด่มมตว่า ชาตุนา ชาตู่ไฟ ชาตู่

ลม ชาติดิน ของสังขารร่างกายแตกดับ บางตำรากมการ
ชดชาวดสาร กับเกดอ ในบริเวณบ้านหรือทศพผ่าน

เวดายกศพ ผุดอหม่อไฟหน้าหน้า หม่อนาตาม แตร
หรือเครื่องแห่ พระนาศพ กระจ่างอุป รูปถ่าย แตรจิง
เบนหีบศพ ญาตพหนอง ตามศพ เมอศพผ่านประตูบ้านแล้ว
ทบหม่อนา หม่อไฟ หม่อดม หม่อดิน ทง & โบทง บาง
แห่งทไม่มรทใช้คนห้าม มีธรรมเนียมว่าห้ามวางศพใน
ระหวางทาง ทงนคางจะมมูรงเกยจทศพไปพักอยหน้าบ้าน
หรือหตงบ้าน หรือในทดินของเขา ถ้าเป็นทดำธารณะแล้ว
เห็นว่าคางจะวางพักไคแม่ในคัมยน การนำศพไปผ่านบริเวณ
บ้าน ผ่านหรือชนทานาของผูไค เขากยอมไม่ให้ผ่านหรือ
ชนทานา นอกจากไม่มทางอน ๆ จิงยอมให้ผ่านไค เมอถง
วัดหรือฌาปนคสถานแล้ว กจตการตามกำหนดการต่อไป

ก่อนเก็บศพ ถ้าจะมบงคักุด โดยใช้ผ้าพาดปากหีบ
เจ้าภาพจะทอดเองหรือเซิญแซกผูใหญ่ทไปด้วยกไค หรือ
ไม่มเจ้าจะใช้ภุษาโยงหรือสายตีญจัน ประเคนพระบงคักุดก

ได้แล้วแต่ความสดวก

ทำบุญ ๗ วัน หรือเรียกว่าการทำบุญสัตมวาร การ
 นับวัน คือ นับตั้งแต่วันตายไปถึงวันที่ ๗ เช่นตายวันอาทิตย์
 นับถึงวันเสาร์ได้ ๗ วัน จะเริ่มทำบุญสวดพระพุทธรูปเพียง
 พระเพลิงได้ จะสวดมนต์ตอนเย็น และรุ่งขึ้นเช้าหรือ
 เพลกได้แล้วแต่จะสะดวก พระทิมนต์อย่างน้อย ๕ รูป
 อย่างมาก ๘ รูป หรือ ๑๐ รูป หรือจะถวายภัตตาหารแด่
 พระสงฆ์ มากกว่านั้นก็ตามแต่สถานทีและฐานะของเจ้าภาพ
 ถ้าศัพยงตงอยู่บ้าน ไม่ต้องย้ายสถูปเจดีย์วงบ้านหน้า
 พระพุทธรูป ไม่ต้องมีบาตรนามนัต สวดมนต์เย็นแล้วจะมีเทศน์
 กเทศน์ตอนสวดมนต์จบ พระสวดรับเทศน์ ๕ รูป ถ้าศัพไป
 เก็บวัดหรือฌาปนสถานหรือเผาแล้ว ต้องวงย้ายสถูปเจดีย์ ตั้ง
 บาตรนามนัตเหมือนการทำบุญบ้านธรรมดา คือจัดตั้งพระ
 พุทธรูป พร้อมด้วยเครื่องบูชา จัดอาสนะพระนั่งเจริญพระ
 พุทธมนต์ นิมนตพระจัดเครื่องไทยทาน

กำหนดวันฌาปนกิจศพ (คือวันเผา) การกำหนด

งานฌาปนกิจศพ ควรพิจารณาถึงความพร้อมเพียงของ
ญาติ วัน เวลา และสถานที่ ที่สะดวกแก่ญาติและแขกที่
เชิญ และมีเวลาดำรงของที่ใช้ในงานได้ทัน คิดค่อทางวัด
หรือฌาปนสถานว่าไม่ขัดข้อง ก็ดงกำหนดวันบำเพ็ญกุศล
และฌาปนกิจศพได้ ตกดงในสิ่งทีต้องการ เช่น รถรับ
ศพ เครื่องตงศพ หยวก ดอกไม้ บัพพาทย์ ถ้าจะมีพมพ
หนังสือเป็นธรรมเนียมบรรณาการแจกในงานศพ หรือบักพัด
บักยาม บักหมอน เมื่อกำหนดเวลาดำรงต้องรีบไปติดต่อ
ทำก่อนอย่างอื่น เพราะสิ่งเหล่านี้ต้องได้ยเวลาดำรงาน จึง
จะทำได้เรียบร้อย

เจ้าภาพจะต้องไปตกลง วัน เวลา กับทางวัด
หรือหัวหน้าฌาปนสถาน ทีจะกระทำการฌาปนกิจศพก่อน
กำหนดไว้นาน ๆ หน่อย เพราะสมัยนวดหรือฌาปนสถานที
เจริญ มีคนไปจองวันฌาปนกิจไว้ก่อนมาก หากไปเอาจนที
ทีตนจะทำการฌาปนกิจแล้ว มักจะหาวันทีเจ้าภาพต้องการ
ไม่ค่อยได้

การฉกฉวยทรัพย์ ^๕ ไม่ห้ามหรือขอขงคบไว้ว่า
 จะต้องทำอย่างนั้น ทำอย่างหนั้นอะไร ย่อมแล้วแต่
 กาลดังทรัพย์ กาลดังคน กาลดังศรัทธา กาลดังเวทนา และภม
 ิประเทศ ฉะนั้นการจะเผาศพเมื่อใด คือเมื่อตายแล้ว ๑ วัน
 ๒ วัน ๗ วัน ถึง ๓๐๐ วัน หรือ ๑ ปี เผากใดทงหนจะมสังว
 ดก็ได้ไม่สังวดก็ได้

พิธีบำเพ็ญกุศลที่นิยมทำกันในปัจจุบันนี้
 ห้ามการตั้งศพก่อนวันฉกฉวย

- ๑ มีพระสังฆมนตรีเขียน บางรายก็มีเทศน์ด้วย
- ๒ พระสังฆคณาธิการรรมกต่างคน

วันฉกฉวย

- ๑ มีเพียงพระเทศ (บางรายก็มีสังฆมนตรี)
- ๒ มีเทศน์ จะเป็นเทศน์แจ้ง เทศน์อานสังข์
 เทศน์สังคหะ ก็ได้แล้วแต่ความเหมาะสม
- ๓ มีมาตกาบงตั้งกุศ
- ๔ ทอดผ้ากอนเผา

๕ พระศวดหน้าไฟ

๖ แปรชาติ เก็บอัฐิ (จะเก็บตอนเย็นหรือ
วันรุ่งขึ้นก็ได้)

๗ ทำบุญอัฐิ

การเทศน์ปฐมสังคายนา (แจง) นิยมมิให้บิดา

มารดาหรือญาติผู้ใหญ่ เพราะการเทศน์ปฐมสังคายนา
(เทศน์แจง) นั้นถือว่าเป็นการแสดงความกตัญญู กตเวทิกแก่ผู้
ตายเพราะการเทศน์แจงเป็นงานใหญ่ มีเทศน์ ๑ พรรมาต้น

๓ พรรมาต้นบางแต่ต้องมีพระนางอนตบแจง อย่างน้อย

๒๕ รูป หรือเท่าอายุผู้ตาย หรือทงวด อย่างมากกมถึง

๕๐๐ รูป

เมื่อเทศน์จบแล้ว กนมนต์พระนางอนตบแจงบังด้กุดด้วย

การมีเทศน์สังคหะ นิยมทำให้แต่ศพเป็นพนอง

หรือด้ามภรรยา เทศน์ ๑ พรรมาต้น พระศวดรับเทศน์

๕ รูป หรือจะมากกว่านิกได้

การมีเทศน์อาณัติสังส์ ทำให้แก่คนทั่วไป จะเป็นบิดา

มารดา หรือญาติผู้ใหญ่ผู้น้อยใดทงนน ถ้าทำให้ญาติผู้ใหญ่
หรือบิดามารดาควรมพระด้วรับเทคั้น บรรยายธรรม &
รูปหรือจะมากกวานกใด

ส่วนการมเทคั้นนอกจากนี้ จะเบ็นเทคั้นเรองอะไร
กแตงแต่เจ้าภาพพงประสงค์

การนำเพญูกศดควรจจะกระทำตงน เพดเดยงพระ
บายมเทคั้น เทคั้นจบแตงกมมาตกาบงด้กุด เด็วจจากนก
เบ็นเวดาทเจ้าภาพคอรบแซก เมอใดเวดาเจ้าภาพเบ็นผู้นำ
ผ้าไตรไปเชิญแซกทเบ็นคั้นไฟ ทอดผ้าเด็วจแตงประชม
เพดงถาจะมีผาทอดมากกว่า ๑ ไตร ควรจจะให้ญาติผู้ใหญ่
รองจากผเบ็นคั้นไฟทชดกอน

เวดาจุดไฟศพหรือเผาศพ โบราณว่า อะสุจิจิ อะสุภัง
กมมัญฐานัง ภาเวติ กโถ หรือจะว่า จุติ จุตัง อะระหัง
จุติ ดงน

ตั้งชองทจตถวายพระ

๑. เกรองกณทเทคั้น มัดอกไม้ รูปเทียน ส่วน

อย่างอนกแถวแต่จะจัดหา

๒. ดอกไม้ รูป เทียน ถวายพระด้วตรีบทศัน
หรือพระนางอนตบแจง พระมาตีกาบังสุกต พระด้วคหน้าไฟ
ตามจำนวนทนมนต์ไว้

๓. ใบปวารณา เขียนจำนวนบัจจยที่จะถวายพระ

๔. สบง จักร ตามแต่กาดังที่จะจัดหาได้

๕. ของที่ระดกแจกในงาน แดงแต่จะจัดหาได้

๖. เงินไปรยทาน

๗. เคษต์ตางค์สำหรับชอทยายกต ตากดา ทงในท
เผาศพเวดาเผา ไม่จำกัดมากน้อย บางตำราก็ว่า ๓๒ ตางค์
เท่าอาการ ๓๒ ของคนเรา

๘. โภษสำหรับใส่อฏฐิ ผ้าขาวสำหรับห่ออฏฐิ
ดอกพิกต ทำด้วยเงินหรือทอง หรือจะใช้เคษต์ตางค์ หรือ
ดอกมตแทนก็ได้ สำหรับไปรยบนอฏฐิ และเถ่าถ่าน
พิธีการทำสามหาบ มีเครื่องที่จะต้องใช้ ดังน-

ผ้าขาวห่ออฏฐิ โภษใส่อฏฐิ ไตร ๓ ไตร หรือผ้าสบง ๓ ผืน

สำแหวก ๓ คู่ ไม้คาน ๓ อัน พินผ้าขาว หรือทาดินสอ
 พอง มีเตาองได้ห้ ๓ ใบ ถาดหรือกระเจาด ๓ คู่ สำหรับ
 คาว หวาน หรือจะใช้ปืนโตกได้หม้อ ๖ ใบ มีช่องแห่ง
 บุตรหลานและญาติของผู้ตายแต่งเตรียมเครื่องไวท์ทุกช้ หาบ
 คนละหาบ ถอดผ้าไตร ๓ คน นำหน้าเบนชุด ๆ ไป เดิน
 เวียนซ้ายทักษกองฟ่อนหรือเตาเผาศพ ๓ รอบ เวลาดำเนินให้กู่
 ชนก่อน คนข้างหลังกู่รบกวนไปโดยตลอด ๓ รอบ แล้วยแยก
 ทางกันไป เอาหาบไปตั้งเตรียมไวท์อาสนะสงฆ์

เจ้าภาพนิมนต์พระ ๓ รูป มาจาก ๓ ทิศ ดับชาติ
 แปรรูป คือทำกองอัญฐิให้เหมือนคนนอนหงาย แด้วโรย
 ดอกไม้เงินดอกไม้ทอง หนึ่งศัวรรษไปทางทิศตะวันตก พรม
 น้าอบ จุดธูปเทียนบูชา นิมนต์พระบังสุกุลตาย แล้วจึงแล้ว
 ทอดผ้าไตร กลับแปรรูปหนึ่งศัวรรษไปทางทิศตะวันออก สมน
 มุกตว่าเกิดใหม่ นิมนต์พระบังสุกุลเป็น จากนบุตรหลานหรือ
 ญาติเก็บกระดูกเงินกระดูกทอง ได้โกษ และเก็บไว้เป็นเงิน
 กนถุง ส่วนอัฐิที่เหลือเก็บได้ห่อผ้า จะบรรจุ หรือถอยนากได้

พิมพ์ที่ เสถียรการพิมพ์ 628 ถนนประจักษ์ราชมานุภาพ 2 บางซื่อ พารณคร
นายเพื่อน เสถียรศิริ ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา 2505

